ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Doplňkové penzijní spoření

Supplementary pension savings

Sára Sedláková

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Doplňkové penzijní spoření“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

Plzeň dne 24. 4. 2022 v. r. *Sára Sedláková*

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Ing. Mgr. Milanovi Svobodovi, Ph.D. za vedení a ochotu, odborné rady, cenné připomínky a podněty při zpracování této práce.

Obsah

Úvod **6**

1 Charakteristika důchodových systémů **7**

1.1 Klasifikace důchodových systémů 8

2 Důchodový systém České republiky a jeho vývoj **9**

2.1 Historie důchodového systému 9

2.2 Parametry současného důchodového systému 11

2.2.1 I. pilíř 11

2.2.2 III. pilíř 14

3 Doplňkové penzijní spoření a penzijní připojištění v rámci III. pilíře důchodového systému České republiky **15**

3.1 Penzijního připojištění 15

3.2 Doplňkové penzijní spoření 15

3.2.1 Penzijní společnosti 16

3.2.2 Účastník doplňkového penzijního spoření 16

3.2.3 Příspěvky účastníků a zaměstnavatele 16

3.2.4 Státní příspěvek 17

3.2.5 Daňové zvýhodnění 17

3.2.6 Dávky 17

3.2.7 Předdůchod 19

3.2.8 Vznik a zánik smlouvy 20

3.2.9 Investiční strategie a druhy fondů 20

3.2.10 Nákladovost fondů 22

4 Metodika **24**

4.1 Zdroj dat 24

4.2 Kritéria hodnocení ... 24
4.2.1 Kritéria hodnocení penzijních společností ... 24
4.2.2 Kritéria hodnocení fondů ... 25
5 Hodnocení penzijních společností a jejich fondů ... 27
5.1 Hodnocení penzijních společností ... 28
5.2 Hodnocení fondů ... 30
5.2.1 Účastnické fondy ... 30
5.2.2 Transformované fondy ... 36
5.3 Očekávaná výnosnost fondu ... 37
6 Alternativní způsoby zajištění se na stáří ... 45
6.1 Stavební spoření ... 45
6.2 Životní pojištění ... 46
6.3 Podílové fondy ... 47
6.4 Nemovitosti ... 48
6.5 Drahé kovy ... 48
Závěr ... 49
Seznam použitých zkratek ... 51
Seznam použitých zdrojů ... 52
Seznam obrázků ... 55
Seznam tabulek ... 56
Seznam příloh ... 57
Přílohy
Abstrakt
Abstract

Úvod

Problematika zajištění občanů v důchodovém věku je již po několik let hojně diskutované téma, a to jak mezi zákonodárci, tak i samotnými občany. Vyplácené důchody v rámci I. pilíře důchodového systému tvoří jednu z největších položek veřejných financí. Jedním ze zásadních problémů, se kterým se potýká důchodový systém v České republice, je nepříznivý demografický vývoj. Současný systém vyplácení důchodů je založen na průběžném financování, které je závislé na počtu lidí v produktivním věku a počtu lidí pobírající důchod. Proto se stát snaží přimět občany, aby se na důchodový věk zajistit i ze svých prostředků. K tomu má sloužit III. pilíř důchodového systému, jež je nazývaný jako doplňkové penzijní spoření.

Penzijní společnosti v České republice v rámci doplňkového penzijního spoření nabízejí velké množství fondů s různými investičními strategiemi, které odpovídají různé míře výnosnosti a podstupovanému riziku. Otázkou je, jaký účastnický fond zvolit. Cílem bakalářské práce je analyzovat jednotlivé penzijní společnosti a jejich fondy. Penzijní společnosti budou hodnoceny podle počtu účastníků a objemu spravovaných prostředků. Dále bude pozornost věnovaná transformovaným fondům v rámci penzijního připojištění, které bylo možné sjednat do roku 2012, a účastnickým fondům sjednatelným v rámci doplňkového penzijního spoření (nástupcem zmíněného penzijního připojištění), které je možné sjednat od roku 2013. Fondy budou hodnoceny podle rizikovosti fondů a průměrného nominálního zhodnocení, které je doplněné o průměrné reálné zhodnocení. Na závěr je na modelovém příkladu vypočítána pomocí vnitřního výnosového procenta očekávaná výnosnost doplňkového penzijního spoření.

Práce je členěna na šest kapitol. První kapitola uvádí charakteristiku důchodových systému obecně, druhá pojednává o vývoji důchodového systému v České republice a jeho současných parametrech. Třetí kapitola je zaměřena na doplňkové penzijní spoření v rámci III. pilíře důchodového systému, jsou zde uvedeny základní charakteristiky a pojmy. Čtvrtá kapitola popisuje metodiku k hodnocení penzijních společností a jejich fondů na českém trhu, v páté kapitole jsou na základě popsané metodiky analyzována jednotlivá kritéria hodnocení. V poslední kapitole jsou stručně popsány některé alternativní způsoby zajištění se na stáří v podobě stavebního spoření, životního pojištění, podílových fondů, nemovitostí a v posledních letech populární investicí do drahých kovů.

1 Charakteristika důchodových systémů

Dříve se lidé zajišťovali na stáří pomocí rodiny nebo charity či církve, bylo nemyslitelné se spoléhat na stát. Koncem 19. století se od soukromého pojištění oddělilo sociální pojištění, které nabylo tak velkého významu, že se stalo jednou z největších položek veřejných financích vyspělých zemí (Loužek, 2014). V současnosti neexistuje v Evropě jednotný důchodový systém, lze definovat několik základních typů, jako je Bismarckův model segmentovaného sociálního pojištění, Beverdigeův model sociálního zabezpečení a Švédský model sociálního zabezpečení (Kaše, 2021). Bismarckův model segmentovaného sociálního pojištění je považován za první ucelený model sociálního pojištění. Je založený na reformách prováděných v letech 1883 až 1889 v Německu kancléřem Otto von Bismarckem, který zavedl povinné úrazové pojištění a sociální pojištění pro některé zaměstnance. Byly také přijaty zákony o nemocenském pojištění, úrazovém pojištění a zákon o pojištění pro případ stáří a invalidity (Duková, Duka & Kohoutová, 2013). Bismarckův model byl založený na závislosti mezi zaplaceným pojistným a příjmy, kdy je snahou udržet si životní úroveň v případě stáří, invalidity a chudoby. Nárok na starobní důchod byl tehdy nastaven na 70 let a po 30 let trvání pojištění. Nicméně v době zavedení se tato věková hranice více či méně rovnala tehdejšímu průměrnému věku dožití. Velký problém tohoto modelu lze spatřovat i v nedostatečné solidaritě pro občany s nízkými příjmy (Kaše, 2021).

Druhým modelem se stal Beveridgeův model, který symbolizoval rovné důchody pro všechny občany za stejné pojistné, a to bez testování příjmů. To se také stalo největším nedostatkem tohoto modelu, jeho přílišná solidarita znamenala výrazně nižší příjmy v důchodovém věku, neposkytoval tak občanům životní standard, na který byli zvyklí (Kaše, 2021).

Nejmladší Švédský model sociálního zabezpečení vznik kombinací dvou výše uvedených. Je charakteristický hlavně zavedením individuálních účtů s virtuálním kapitálem NDC (National Defined Contribution), kdy odváděné prostředky jsou evidované právě na těchto virtuálních účtech. Zásadní výhodou tohoto modelu je jeho plná zásluhovost (Vostatek, 2016).

1.1 Klasifikace důchodových systémů

Důchodový systém má podle provozovatele dvě základní podoby – veřejný a soukromý. Veřejný systém je provozovaný nejčastěji státem, vláda je odpovědná za vybírání příspěvků a vyplácení dávek. Výhodou veřejného systému je možnost úpravy jeho parametrů podle potřeby, odolnost vůči inflaci a nezávislost proti výkyvům na kapitálovém trhu. Soukromý důchodový systém naproti tomu čelí rizikům kapitálového trhu a nepředvídatelnému vývoji inflace, jeho výhodou jsou individuální penzijní účty, kdy dávky odpovídají zaplaceným příspěvkům. V prvních letech důchodového systému se kladl největší důraz na veřejný systém, v posledních dvou desetiletích můžeme pozorovat stále se zvyšující roli soukromého systému (Bezděk, 200).

S výše uvedeným rozdělením úzce souvisí dělí dle způsobu financování na model průběžného a fondového financování. Model průběžného financování (PAYG – Pay As You Go) je založen na tom, že jsou příspěvky placené mladší generací v rámci sociálního pojištění vypláceny ve stejný okamžik důchodcům předchozí generace. Tento systém je závislý na počtu lidí v produktivním věku a počtu lidí pobírající důchod. Model fondového financování znamená, že jsou příspěvky shromažďovány na individuálním penzijním účtu nebo v penzijních podílových fondech, kde se zhodnocují prostřednictvím kapitálového trhu. Výhodou fondového financování oproti průběžnému je nízká citlivost na demografický vývoj obyvatelstva (Kaše, 2021). Bezděk (2000) mimo jiné uvádí, že ve většině případů platí, že soukromý systém má podobu fondového financování a veřejný systém model průběžného financování, nicméně se můžeme setkat i se systémem veřejným s prvky fondového financování.

Dle způsobu rozdělení finančních prostředků hovoříme o příspěvkově definovaném systému a dávkově definovaném systému. Příspěvkově definovaný systém je charakteristický výší zaplacených příspěvků, čemuž následně odpovídá výše vyplacených dávek. Výše těchto dávek je závisí na míře výnosu z investování příspěvků na kapitálovém trhu. Oproti tomu dávkově definovaný systém odpoví předem stanoveným dávkám, a to v závislosti na počtu let odváděných příspěvků do systému, výši příjmů a výší tzv. akruálního parametru, který je stanovený zákonem (Bezděk, 200).

Dále je možné dělení na dobrovolnou a povinnou účast. Ve většině státních důchodových systémů je účast povinná, zatímco v soukromém systému je dobrovolná (Bezděk, 200).

2 Důchodový systém České republiky a jeho vývoj

Následující podkapitoly nabízí stručný pohled na vývoj sociálního zabezpečení na území České republiky od doby rakousko-uherské monarchie po současný stav důchodového systému.

2.1 Historie důchodového systému

První náznaky důchodového systému na území českých zemí lze spatřovat již za dob rakousko-uherské monarchie, kdy byla potřeba zajistit některé vrstvy obyvatelstva v případě nemoci nebo snižující se možnosti obživy. Na konci 18. století byl přijat zákon penzijního zaopatření státních zaměstnanců (tzv. penzijní normály), toto zabezpečení se týkalo pouze úzkého okruhu osob, jako byli například státní úředníci, soudci a zástupci místních správ (Holub, 2008).

Za větší mezník v oblasti sociálního pojištění lze považovat přijetí zákona o úrazovém pojištění dělníků, zákona o povinném nemocenském pojištění dělníků a zákona o bratrských pokladnách, dále je pak významný zákon o penzijním pojištění zřízenců ve službách soukromých a některých zřízenců ve službách veřejných. Tyto zákony byly známe také jako Taafeho reformy (Kaše, 2021).

Po vzniku Československa v roce 1924 byl vyhlášen zákon č. 221/1924 Sb. z. a n., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, který lze považovat za jednu z klíčových sociálních reforem na našem území. Tehdejší systém sociálního zabezpečení byl založen na rovnováze mezi výdaji a příjmy, pojistného bylo hrazené zaměstnavatelem a zaměstnancem. Na starobní důchod vznikal nárok v 65 letech pro muže i ženy, a to po uplynutí čekací doby 150 příspěvkových týdnů (Česká správa sociálního zabezpečení, 2004).

V roce 1948 byl přijat zákon č. 99/1998 Sb., o národním pojištění, který zrušil všechny předchozí zákony z oblasti sociální politiky, měl plošný charakter a byl postaven na solidárním principu, kdy minimálně přihlížel k dosahovaným příjmům. Nárok na důchod vznikal ve věku 60 let (Kaše, 2021).

V roce 1956 vešel v platnost zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, který byl založen na sovětském důchodovém modelu. Od roku 1958 bylo rozhodnutí o důchodech

přesunuto na okresní národní výbor. Starobní důchod byl vypočítán z výše posledního výdělku a počtu odpracovaných let. Byl také zaveden osobní důchod, který se přiznával členům vládnoucí Komunistické strany Československa, významným členům Lidových milicí a osobám, které se zasloužily o budování socialismu. Nárok a přiznání osobního důchodu byl v kompetenci Ústředního výboru Komunistické strany a stál zcela mimo všechny zákonné podmínky (Kaše, 2021).

Nové státní uspořádání po listopadu 1989 si vyžádalo několik změn v oblasti sociální politiky, tyto změny vešly v platnost se zákonem ČNR č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Vzniká také Česká správa sociálního zabezpečení (Česká správa sociálního zabezpečení, 2004).

Dne 31. 12. 1992 došlo k rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky a 1. 1. 1993 vzniká Česká republika. Pro další vývoj sociální politiky se stal vzorem liberální model sociálního státu. V roce 1994 vzniká penzijní připojištění přijetím zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvek. O rok později byl přijat průběžně financovaný dávkový zákon, ten definoval důchod jako dvousložkový. Skládal se ze základní výměry a procentní výměry, která zohledňovala výši příjmů a celkovou dobu důchodového pojištění (Kaše, 2021).

V roce 2012 proběhla tzv. malá důchodová reforma, která reagovala na nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2010, který se zabýval až přílišnou solidaritou současného důchodového systému mezi těmi, kteří mají vyšší platy, a lidmi s nižšími platy. Došlo tedy k úpravě výpočtu přiznaného důchodu. Dále se výrazně změnil věk potřebný odchodu do důchodu a byla nově nastavená pravidla pro volarizaci[1] důchodů (Janda, 2012).

V roce 2013 navazuje na předchozí rok tzv. velká důchodová reforma, která zavedla druhý dobrovolný pilíř důchodového systému. Druhý pilíř měl za cíl doplnit první průběžný pilíř, a to vyvedením z něj 3 % ze mzdy, o které bude pojištěnec odvádět nižší důchodové pojištění. Navíc k tomu museli účastníci přispívat další 2 % z hrubé mzdy. Celkově tedy šlo o 5 %, ty byly následně vloženy do soukromého penzijního fondu.

[1] Volarizace = způsob kompenzace negativního dopadu inflace

Ačkoliv byl druhý pilíř dobrovolný, rozhodnutí o vstoupení či nevstoupení bylo nevratné (Syrový, 2012). V roce 2015 se vláda rozhodla druhý pilíř zrušit. Účastníci dostali na vybranou, zda naspořené peníze vrátí do prvního pilíře nebo je vloží do fondů spravovaných v rámci třetího pilíře, poslední varianta byla si nechat peníze vrátit (Potůček, 2018).

2.2 Parametry současného důchodového systému

Důchodový systém České republiky je založen na základním povinném důchodovém pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, dále na doplňkovém penzijním spoření podle zákona č. 427/2011 Sb.

2.2.1 I. pilíř

Základem českého důchodového systému je první pilíř, jedná se o povinné důchodové pojištění, které je dávkově definované a průběžně financované.

Sazba pojistného na sociálním zabezpečení od 1. 7. 2019 činí 31,3 %, z toho 24,8 % u zaměstnavatele a 6,5 % u zaměstnance. Na důchodové pojištění se z toho odvádí největší podíl ve výši 28 %. U osob samostatně výdělečně činných činní sazba 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jedná-li se o osobu účastnou důchodového pojištění (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Nárok na důchod z tohoto pilíře má dvě obecné podmínky, a to získání potřebné doby pojištění a dosažení důchodového věku. Obě podmínky mají stále se zvyšující tendence. U ročníků narozených po roce 1971 činí důchodový věk 65 let, zatímco před rokem 1936 činil důchodový věk u mužů 60 let a u ženy podle počtu vychovaných dětí od 53 do 57 let. Potřebná doba pojištění po roce 2018 byla stanovena na 35 let, před rokem 2010 byla o deset let nižší (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.).

Za základního důchodového pojištění se poskytují dávky starobní, invalidní, sirotčí, vdovské a vdovecké. Výše dávky starobního důchodu se skládá ze dvou částí, a to ze základní a procentní výměry. Výše základní výměry je stanovená zákonem. Procentní výměra činí 1,5 % výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění. Následně může být buď zvýšena za dobu přesluhování, nebo snížena v případě předčasného důchodu

(Potůček, 2018). „Minimální výše procentní výměry důchodu činí podle zákona o důchodovém pojištění 770 Kč. K procentní výměře důchodu náleží ještě základní výměra, která je stejná pro všechny důchody a v roce 2021 činí 3 550 Kč. Minimální měsíční výše důchodu přiznaného v roce 2021 tedy činí celkem 4 320 Kč“ (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.).

Průměrnou výši starobního důchodu od roku 1989 do roku 2020 zachycuje obr. 1. V roce 2020 činil průměrný starobní důchod 14 502 Kč.

Obr. 1: Průměrná výše starobního důchodu v České republice

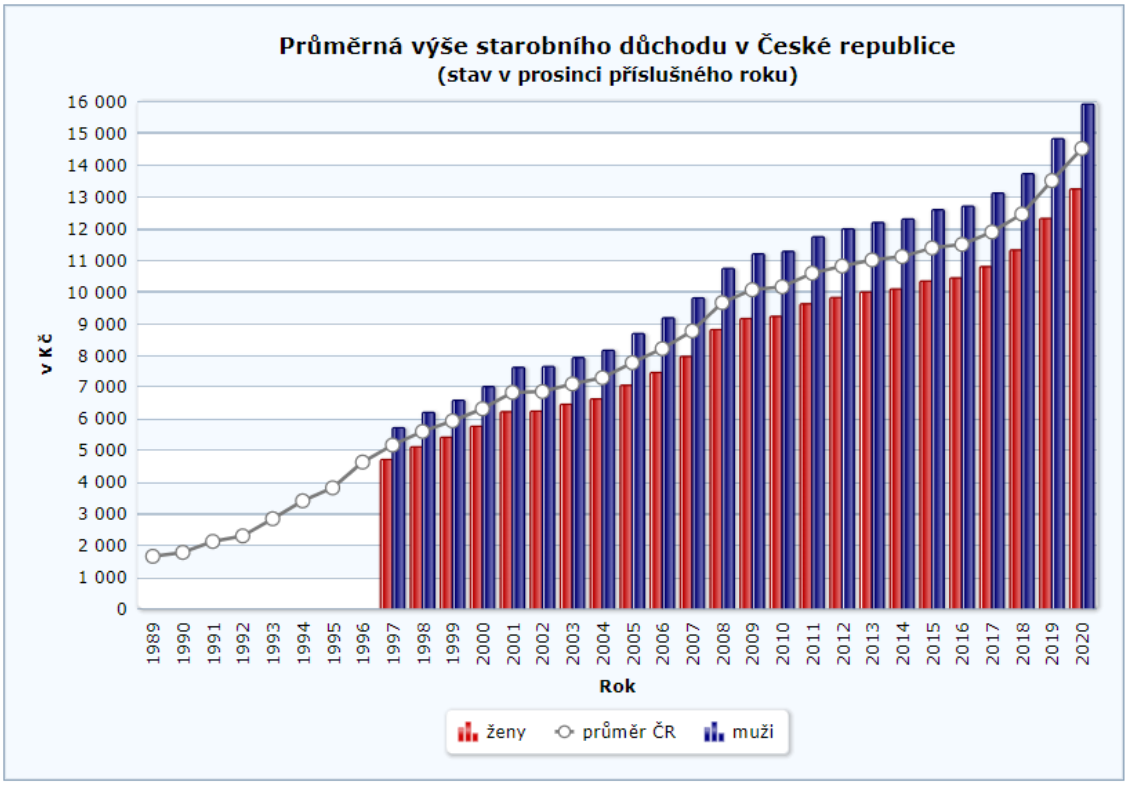

Zdroj: Český statistický úřad (2021)

Předčasný důchod

Předčasný důchod umožňuje odejít do důchodu (za určitých podmínek) dříve, než je stanovená hranice věku pro řádný odchod do důchodu. Po uplatnění nároku na předčasný důchod se následně krátí starobní důchod. Podmínka pro předčasný důchod je získání potřebné doby pojištění. Do předčasného důchodu může člověk odejít o tři roky dříve, jestliže je řádný důchodový věk 63 let. V druhém případě, kdy je řádný důchodový věk

vyšší než 63 let, lze odejít do předčasného důchodu až o 5 let dříve, a to za předpokladu dosažení věku 60 let (Potůček, 2018).

Demografická rizika

První pilíř důchodového systém funguje na průběžném financování, které je závislé na počtu lidí v produktivním věku a počtu lidí pobírající důchod. Pro udržitelnost systému je zásadní správné nastavení věkové hranice odchodu do důchodu, která přímo ovlivňuje poměr mezi počtem lidí v produktivním věku a počtem lidí pobírající důchod. K hlavní změnám parametrů toho systému dochází hlavně z důvodu dlouhodobého nepříznivého demografického vývoje, tedy jinak řečeno stárnutí populace. Věkovou strukturu v České republice k 31. 12. 2020 zachycuje obr. 2.

Obr. 2: Věková struktura k 31. 12. 2020 České republiky

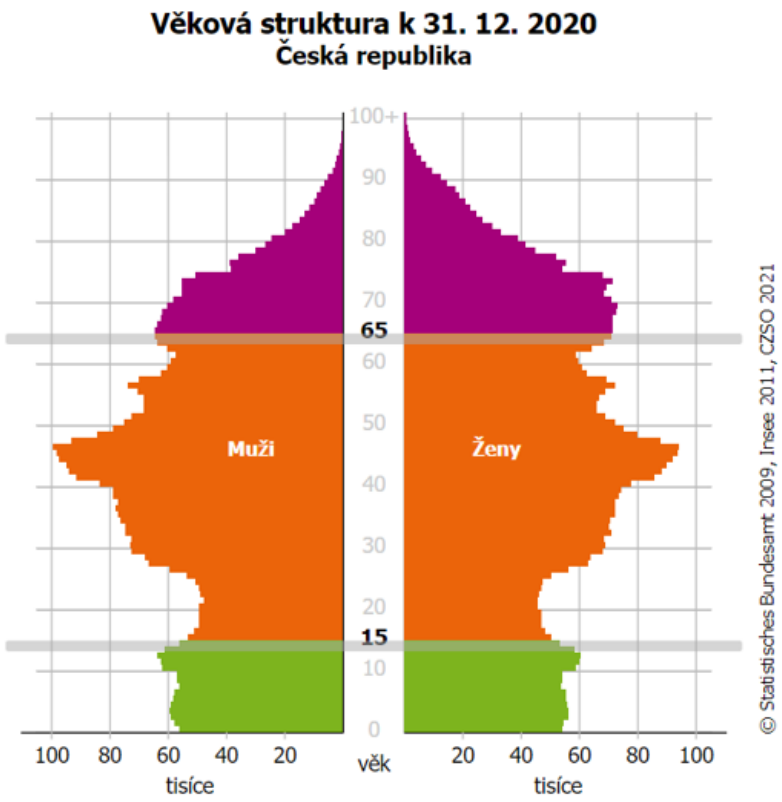

Věkové skupiny (2020)

věk	miliony	%	% žen
65+	2,16	20,2	57,9
15–64	6,82	63,8	48,9
<15	1,72	16,1	48,8
Celkem	10,7	100	50,7

Zdroj: Český statistický úřad (2020)

Stárnutí populace je dobře patrné na tzv. stromu života, který ukazuje věkovou struktura obyvatelstva a lze z něho vyčíst, jaké ročníky jsou početně silné. Po II. světové válce se například rodilo více dětí, těmto lidem je dnes kolem 70 let. Další silné ročníky jsou tzv. Husákovy děti, kterým je dnes mezi 40 až 50 lety, právě tato generace, která se v roce 2040 dostane do důchodového věku, zobrazuje „zub“ ve stromě života na obr. 2. Pomyslná koruna stromu se postupně dostává výš a z velkého množství pracujících bude velké množství důchodců (Syrový, 2012).

2.2.2 III. pilíř

Dobrovolný třetí pilíř českého důchodového systému, nazývaný jako penzijní připojištění, vznikl v roce 1994 a těšil se velké oblibě, za tři měsíce se do sytému zapojil jeden milion obyvatel. Spoření ve třetím pilíři je navíc podporováno státem v podobě státního příspěvku, od roku 2000 systém zavedl daňové zvýhodnění k příspěvkům účastníka i zaměstnavatele. V stejném roce došlo také ke zvýšení nároku na výběr naspořených prostředků z 50 na 60 let. V roce 2013 doznal systém větších změn a z penzijního připojištění vzniká jeho nástupce – doplňkové penzijní spoření. Poslední změny proběhly v roce 2017, kdy byl umožněn vstup bez omezení věkovou hranicí 18 let, dále byl zvýšen limit pro odečet příspěvku od základu daně z 12 tisíc na 24 tisíc Kč ročně a v neposlední řadě byla upravena poplatková struktura (Komise pro spravedlivé důchody, n.d.). Podrobnějším popisem se zabývá kapitola 3 a 4.

3 Doplňkové penzijní spoření a penzijní připojištění v rámci III. pilíře důchodového systému České republiky

III. pilíř důchodového systému České republiky představuje jakékoliv dobrovolní spoření na penzi, většinou je spojován s penzijním připojištěním a jeho nástupcem – doplňkovým penzijním spořením. Následující podkapitoly vysvětlují důležité pojmy a charakteristiky týkající právě doplňkového penzijního spoření a okrajově i penzijního připojištění.

3.1 Penzijního připojištění

Penzijní připojištění vzniklo v roce 1994 jako systém soukromých penzí podporovaný státem, jehož prostřednictvím si může účastník spořit na penzi. Ze zákona musely penzijní fondy připsat účastníkovi kladné zhodnocení, i kdyby měly ztrátu. Důsledkem toho nemohly fondy investovat příliš rizikově, jednalo se tak o silně konzervativní produkt.

Do penzijního připojištění bylo možné vstoupit do konce roku 2012. Účastníkům i nadále zůstaly platné původní smlouvy s tehdejšími podmínkami, jako je například nárok na výsluhovou penzi, která umožňovala vybrat až polovinu naspořených finančních prostředků po 15 letech trvání smlouvy, a garance nezáporného zhodnocení. Penzijní připojištění se pouze převedlo do transformovaných fondů penzijních společností, které jsou nástupnickými právnickými osobami dnešních penzijních fondů (Janda, 2012). Z penzijního připojištění je možné přestoupit do nových účastnických fondů v rámci doplňkového penzijního spoření, zpět však už nikoliv (Syrový, 2012).

Tato práce se dalším popise tohoto produktu nezabývá, v dalších kapitolách budou uvedeny pouze zásadní odlišnosti oproti novějšímu produktu, a to doplňkovému penzijnímu spoření.

3.2 Doplňkové penzijní spoření

Nástupcem penzijního připojištění je doplňkové penzijní spoření sjednatelné od roku 2013. Zákon č. 427/2011 Sb., § 1 o doplňkovém penzijním spoření, ho vymezuje jako „shromažďování a umísťování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření (dále jen „účastník“), příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních

příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společností a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě“. Následující kapitoly vysvětlují důležité pojmy týkající se doplňkového penzijního spoření a okrajově i investování, které je neoddělitelnou součástí tohoto produktu.

3.2.1 Penzijní společnosti

Doplňkové penzijní spoření spravují penzijní společnosti. Zákon č. 427/2011 Sb., § 29 vymazuje penzijní společnost jako akciovou společnost se sídlem na území České republiky, jejímž předmětem podnikání je shromažďování příspěvků účastníka, zaměstnavatele a státních příspěvků za účelem jejich umísťování do účastnických fondů, obhospodařování majetku v účastnických fondech a vyplácení dávek. Činnost může vykonávat jen právnická osoba, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k činnosti.

Na českém trhu v roce 2022 působí celkem devět penzijních společností. Jejich výčet je uveden v kapitole 5.

3.2.2 Účastník doplňkového penzijního spoření

Účastníkem může být každá fyzická osoba, která se rozhodne uzavřít smlouvu o doplňkovém penzijním spořením. Do konce roku 2015 bylo sjednatelné pouze pro osoby starší 18 let. Nově můžou rodiče založit penzijní spoření svým dětem, ty následně budou mít možnost v roce dosažení věku 18 let vybrat až třetinu naspořených prostředků (ovšem bez příspěvku zaměstnavatele a státních příspěvků) a ve spoření nadále pokračovat. Podmínkou výběru tzv. částečného odbytného je trvání spořící doby nejméně deset let (Vostatek, 2016).

3.2.3 Příspěvky účastníků a zaměstnavatele

Do doplňkového penzijního spoření mohou plynout příspěvky z několika zdrojů. Základním příspěvkem je samotný příspěvek účastníka, kromě toho může přispívat i zaměstnavatel. Minimální příspěvek účastníka musí činit 100 Kč měsíčně. Velkým benefitem tohoto produktu je státní příspěvek, jeho výše se odvíjí od výše příspěvku účastníka.

3.2.4 Státní příspěvek

Výše státního příspěvku je 90 Kč a 20 % z částky nad 300 Kč. K příspěvkům pod 300 Kč se státní příspěvek neposkytuje. Horní limit je nastaven na příspěvek 1 000 Kč měsíčně, kde je státní příspěvek ve výši 230 Kč, vyšším příspěvkům nad horní limit je poskytován pouze tento maximální státní příspěvek (Syrový, 2012). Tab. 1 ukazuje výši státního příspěvku pro různou výši příspěvku účastníka.

Tab. 1: Státní příspěvek

Příspěvek účastníka (Kč)	Státní příspěvek (Kč)
300	90
400	110
500	130
600	150
700	170
800	190
900	210
1 000 a více	230

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

3.2.5 Daňové zvýhodnění

Účastník má každý rok nárok na odpočet od základu daně z příspěvků, které za rok přesahují 12 000 Kč, a to až do výše 24 000 Kč. V praxi to znamená, že největší výhodnosti toho produktu dosáhneme při příspěvku 36 000 Kč ročně, v tomto případně bude státní příspěvek za rok činit 2 760 Kč a daňová úspora bude ve výši 3 600 Kč. Příspěvky zaměstnavatele v jakékoliv výši jsou pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem do výše 50 000 Kč ročně a jsou osvobozeny od placení zdravotního a sociálního pojištění. Jedná se tak o výhodný zaměstnanecký benefit (Asociace penzijních společností ČR, 2022a).

3.2.6 Dávky

Výplaty prostředků z doplňkového penzijního spoření se nazývají dávky. Mohou nabývat následujících podob:

- *Starobní penze na určenou dobu:* vyplácí se ve splátkách v předem určené výši, nebo v určeném počtu splátek do vyčerpání prostředků, lze ji použít jako předdůchod, viz kapitola dále.
- *Invalidní penze na určenou dobu:* je podmíněna pobíráním invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně z důchodového pojištění.
- *Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi:* penze je sjednána s komerční životní pojišťovnou tak, aby výplata probíhala v pravidelných splátkách, které jsou vypláceny doživotně.
- *Úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výši důchodu:* penze je jako v přechozím bodě sjednána s komerční životní pojišťovnou, ale dobu výplaty a výši si může účastník stanovit, nejméně jsou to 3 roky. Lze ji také použít jako předdůchod.
- *Jednorázové vyrovnání:* jedná se o vyplacení všech naspořených prostředků.
- *Odbytné:* v případě předčasného ukončení smlouvy účastník přichází o státní příspěvky a úroky z nich (Cipra, 2015).

Zákon č. 427/2011 Sb., § 20 definuje podmínky pro nárok na jednotlivé dávky. Starobní penze na určenou dobu, jednorázové vyrovnání a úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výši důchodu mají pro vznik nároku na tyto dávky podmínku dosažený věku 60 let a trvání spořící doby nejméně 60 kalendářních měsíců. Invalidní penze na určenou dobu je podmíněna pobíráním invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně z důchodového pojištění a trvání spořící doby nejméně 36 kalendářních měsíců.

Zdanění dávek z doplňkového penzijního spoření

V případě zdaněné jednotlivých dávek z doplňkového penzijní spoření se zdaňují zvlášť příspěvky účastníka, zaměstnavatele či výnosy, a to podle zvolené výplaty prostředků. Starobní penze na určenou dobu podléhá zdanění výnosů sazbou 15 % jen v případě, že doba pobírání je kratší než 10 let. U jednorázového vyrovnání se kromě výnosů daní 15% sazbou i příspěvky zaměstnavatele. Z pohledu účastníka je nejméně příznivou situací výplata odbytného, v tomto případě je zdanění stejné jako u jednorázového vyrovnání, a navíc účastník vrací státní příspěvky. Přehled jednotlivých zdanění lze vidět v tab. 2.

Tab. 2: Zdanění dávek z doplňkového penzijní spoření

Zvolená dávka	Příspěvky účastníka	Příspěvky zaměstnavatele	Státní příspěvky	Výnosy
Starobní penze na určenou dobu s vymezenou dobou pobírání minimálně 10 let	0 %	0 %	0 %	0 %
Starobní penze na určenou dobu s vymezenou dobou pobírání kratší než 10 let	0 %	0 %	0 %	15 %
Invalidní penze na určenou dobu	0 %	0 %	0 %	0 %
Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi	0 %	0 %	0 %	0 %
Úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu	0 %	0 %	0 %	0 %
Jednorázové vyrovnání	0 %	15 %	0 %	15 %
Odbytné	0 %	15 %	vrací se státu	15 %

Zdroj: NN (n.d.), zpracováno autorkou

3.2.7 Předdůchod

Významný rozdílem oproti penzijnímu připojištění je možnost tzv. předdůchodu, který umožňuje pobírat důchod až 5 let před řádným odchodem do důchodu, a to bez krácení starobního důchodu z I. pilíře. Je to vhodná forma zajištění proti nepříznivým situacím ve staří, jako je například neschopnost si udržet svou práci nebo nalézt novou. Vhodný je také pro osoby, které chtějí odejít do důchodu dříve. Dosud bylo možné takovou situaci řešit prostřednictvím předčasného důchodu, kde následně dochází k poklesu starobního důchodu z I. pilíře. Před samotným čerpáním předdůchodu je nutné prokázat dostatek finančních prostředků, které by měly postačit alespoň na dva roky s měsíční výplatou ve výši nejméně 30 % průměrné hrubé měsíční mzdy stanovené v daném období Českým statistickým úřadem. Měsíční dávka musí mít neklesající úroveň, aby v průběhu čerpání nedocházelo k jejímu snižování. Finanční prostředky je možné naspořit i kdekoliv jinde mimo doplňkové penzijní spoření a pak je sem pouze převést. Po celou dobu čerpání předdůchodů platí stát za pojištěnce zdravotní pojištění a doba se započítává do výpočtu

starobního důchodu z I. pilíře. Minimální doba pobírání předdůchodu je dva roky (Janda, 2012).

3.2.8 Vznik a zánik smlouvy

Zákon č. 427/2011 Sb., §4 definuje vznik doplňkového penzijního spoření na základě smlouvy mezi účastníkem a penzijní společností dnem stanoveným v této smlouvě. Datum vzniku nesmí předcházet datu uzavření smlouvy. Účastník může smlouvu kdykoliv vypovědět s výpovědní dobou maximálně jednoho kalendářního měsíce. Výpovědní doba začne běžet prvním dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi (Zákon č. 427/2011 Sb., § 6).

Zánik smlouvy nastává dnem ukončení výplaty starobní nebo invalidní penze na určenou dobu, úhradou jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu, dnem dohodnutým s penzijní společností nebo uplynutím výpovědní doby. V případě úmrtí účastníka smlouva také zaniká, pro takovéto případy může účastník ve smlouvě určit obmyšlené osoby (Zákon č. 427/2011 Sb., § 8).

3.2.9 Investiční strategie a druhy fondů

Vostatek (2016) uvádí, že doplňkové penzijní spoření je z produktového hlediska běžným investováním do podílových fondů, kde stát reguluje poplatky, které jsou účastníkům strhávány, viz kapitola Nákladovost fondů. Otevřené podílové fondy jsou formou kolektivního investování, kde svěřené prostředky spravuje investiční společnost a rozhoduje o tom, jaké cenné papíry budou do portfolia nakoupeny. Fondy mají ve statutu předem určenou investiční strategii a typ aktiv, které nakupují. Úkolem správce je investovat v souladu s investiční strategií fondu tak, aby překonal trh, na kterém investuje. Jeho úkolem není vždy zhodnocovat prostředky od investora, toho zpravidla nemůže ani dosáhnout kvůli nepředvídatelnému vývoji na kapitálových trzích. Cenné papíry po celou dobu leží u depozitáře, který kontroluje nakládání správce s prostředky. Na všechny procesy přitom dohlíží Česká národní banka, která je označována jako komise pro cenné papíry (Málek, Oškrdalová & Valouch, 2010). Obr. 3 ukazuje schéma investování do fondu.

Obr. 3: Schéma investování do fondu

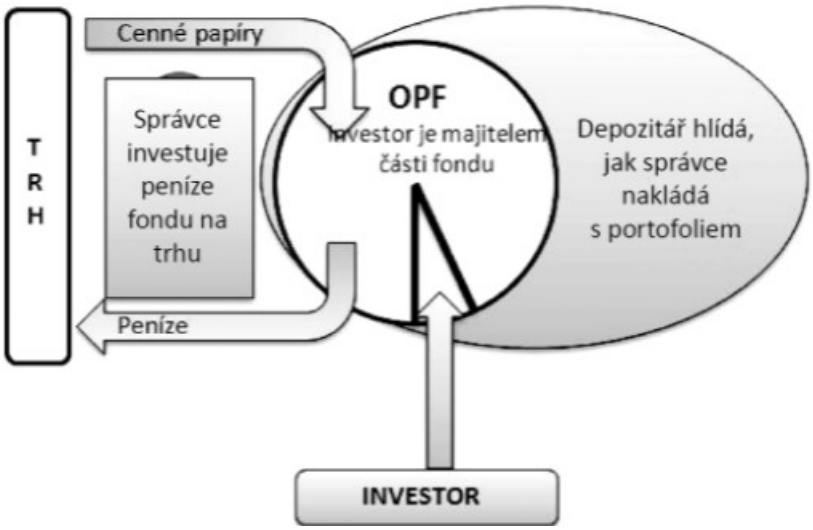

Zdroj: Syrový & Tyl (2021)

Podobě fungují účastnické fondy v rámci doplňkového penzijního spoření, kde vystupuje jako správce penzijní společnost.

Účastnické fondy mají oddělený majetek účastníka a akcionářů, to znamená, že pokud by zkrachovala penzijní společnost, majetku účastníků se to nedotkne. Penzijní společnost je v tomto případě pouze správcem našich příspěvků (Málek, Oškrdalová & Valouch, 2010). Doplňkové penzijní spoření se od penzijního připojištění liší hlavně volbou investiční strategie. Zatímco penzijní připojištění nabízí všem účastníkům pouze jednu strategii, doplňkové penzijní spoření kromě povinného konzervativního fondu nabízí další fondy, kterou jsou plně v kompetenci penzijních společností (Syrový, 2012).

Praxe je taková, že penzijní společnosti nabízejí fondy podle jejich rizikového profilu. Najdeme mezi nimi povinné konzervativní fondy (penzijní společnosti je vytvářejí povinně), vyvážené fondy a dynamické fondy, které odpovídají následujícím rizikovým profilům investorů.

Konzervativní investor

Konzervativní investor nemá rád kolísání a propad hodnoty, jeho cílem je hlavně pokrýt inflaci. Důležitá je stabilita výnosů. Vyhledává především zajištěné investice. V jeho portfoliu jsou zařazeny převážně investiční nástroje peněžního trhu (Málek, Oškrdalová & Valouch, 2010).

Vyvážený investor

Vyvážený investor chce dosahovat zajímavých výnosů za přijatelných rizik. Poklesy hodnoty snáší lépe než konzervativní investor, na druhou stranu eliminuje příliš hluboké propady. Jeho cílem je překonávat inflaci v dlouhodobém horizontu a získat co největší výnos. Peníze zhodnocuje v rizikovějších typech investování jako jsou například akcie, akciové a smíšené fondy (Janda, 2012).

Dynamický investor

Dynamický investor chce dosahovat dlouhodobě vysokého reálného výnosu, nebojí se podstupovat riziko a nevadí mu hlubší poklesy hodnoty. Největší slabinou je psychika investora unést dočasné výrazné poklesy (Janda, 2012).

Povinné konzervativní fondy penzijních společností investují převážně do bezrizikových státních dluhopisů. Ve vyvážených fondech se poměr mezi akcií a dluhopisem pohybuje mezi třetinou a polovinou. V dynamických fondech převažují akcie (Pečinková, 2021).

Investiční strategie by měla být zvolena podle cíle, kterého chceme dosáhnout. Jednotlivé investiční strategie se od sebe odlišují investičním horizontem a mírou rizik, která souvisí s výnosem. Při dlouhodobé investici je vhodné se zaměřit na dynamické strategie, s postupně se zkracujícím časem je pak vhodné přecházet ke konzervativnějším strategiím (Málek, Oškrdalová & Valouch, 2010).

3.2.10 Nákladovost fondů

Zákon určuje maximální úplatu, které můžou penzijní společnost účtovat, viz tab. 3, vstupní poplatky u účastnických ani transformovaných fondů nejsou. Tyto úplaty, které si budou jednotlivé fondy účtovat, se neplatí zvlášť a pouze snižují hodnotu našeho účtu. Nákladovost fondů, vzhledem k regulaci zákonem, nesnižuje podstatným způsobem výnosnost doplňkového penzijního spoření a nejedná se tak o drahý produkt (Janda, 2012).

„Penzijní společnost má nárok na úplatu hrazenou z majetku v účastnickém fondu, jejíž výše musí být stanovena ve statutu účastnického fondu; tato úplata je tvořena

a) úplatou za obhospodařování majetku v účastnických fondech a

b) úplatou za zhodnocení majetku v účastnických fondech“ (Zákon č. 427/2011 Sb. § 60).

Tab. 3: Nákladovost fondů

Typ fondu	Úplata za obhospodařování majetku	Úplata za zhodnocení majetku
Transformovaný fond	0,8 %	10 %
Konzervativní fond	0,4 %	10 %
Ostatní účastnické fondy	1 %	15 %

Zdroj: Zákon č. 427/2011 Sb., § 60, § 192, zpracováno autorkou

4 Metodika

Důležité pojmy z oblasti doplňkového penzijní spoření byly vysvětleny v předchozích kapitolách. Dále bude věnovaná pozornost analýze penzijních společností na českém trhu a jednotlivým fondům, které v rámci doplňkového penzijního spoření nabízí. Zhodnoceny budou i transformovaní fondy v rámci penzijního připojištění, do kterých již není možné vstoupit.

4.1 Zdroj dat

Data pro hodnocení penzijních společností a jejich fondů jsou získána z tiskových a výročních správ jednotlivých společností, statistik a výsledků, které jsou volně dostupné na webových stránkách Asociace penzijních společností ČR a Ministerstva financí ČR.

4.2 Kritéria hodnocení

Penzijní společnosti a jejich fondy budou hodnoceny podle kritérií popsaných v následujících kapitolách.

4.2.1 Kritéria hodnocení penzijních společností

Penzijní společnosti budou hodnoceny podle následujících kritérií:

Počet aktivních účastníků

Počet aktivních účastníků je stanoven podle posledního známého období, tedy k 4. čtvrtletí 2021. Penzijní připojištění bylo na trhu od roku 1994 do roku 2012, tedy déle než doplňkové penzijní spoření. Lze tedy předpokládat, že počet účastníků v penzijním připojištění bude vyšší než v doplňkovém penzijním spoření, které je na trhu od roku 2013.

Objem příspěvků účastníků

Objem příspěvků účastníků vyjadřuje sumu celkového objemu příspěvků, které účastníci spolu s příspěvky zaměstnavatelů vložili do transformovaných a účastnických fondů. Je stanoveno k poslednímu známému období, tedy k 4. čtvrtletí 2021.

4.2.2 Kritéria hodnocení fondů

Transformované fondy budou hodnoceny od roku 2013 do roku 2020 a účastnické fondy v rámci doplňkového penzijní spoření budou hodnoceny od roku 2013 do roku 2021, a to na základě následujících kritérií:

Zhodnocení fondu

Průměrné zhodnocení se vypočte pomocí geometrického průměru, který je definován jako *n*-tá odmocnina ze součinu jednotlivých ročních zhodnocení.

$$\bar{x}_G = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^{n} x_i} \qquad (1)$$

kde: $\bar{x}_G$ průměrné zhodnocení,

x_i zhodnocení v období i,

n počet období (Hindls et al., 2018).

Reálné zhodnocení zohledňuje inflační riziko, které souvisí s nebezpečím růstu inflace, což má negativní dopad na reálnou výnosnost investice.

$$1 + i_r = \frac{1 + x_i}{1 + i_{inf}} \qquad (2)$$

Kde: i_r reálné zhodnocení,

i_{inf} míra inflace.

Riziko fondu

Podle Cipry (2015) lze riziko fondů vyjádřit směrodatnou odchylkou, jde o absolutní míru rizika. Čím větší je směrodatná odchylka, tím větší je riziko fondu. Způsob výpočtu směrodatné odchylky a variačního koeficientu uvádí Hindls et al. (2018):

$$s_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^2}{n}} \qquad (3)$$

kde: s_x směrodatná odchylka (riziko fondu),

$\bar{x}$ průměrné zhodnocení.

Variační koeficient zobrazuje oproti směrodatné odchylce relativní míru rizika. Je vhodný pro porovnání rizikovosti v jednotlivých fondech.

$$v_x = \frac{s_x}{\bar{x}} \qquad (4)$$

kde: v_x variační koeficient

Vnitřní výnosové procento

Pro výpočet vnitřní výnosové procento použijeme vzorec pro koncovou hodnotu spoření. Pomocí něhož se vyjádří úrok, kterého bychom dosáhli v jiném typu spoření, za předpokladu, že by se na něj vkládala stejná výše příspěvku jako do doplňkového penzijního spoření. Vnitřní výnosové procento je námi hledaná neznámá i v následujícím vzorci.

$$FV = K * m * \left(1 + \frac{m+1}{2*m} * i\right) * \left(\frac{(1+i)^n - 1}{i}\right) \qquad (5)$$

kde: FV koncová hodnota spoření,

m počet vkladů během období,

i vnitřní výnosové procento,

K velikost jednoho vkladu (Radová, Dvořák & Málek, 2013).

5 Hodnocení penzijních společností a jejich fondů

Následující kapitoly analyzují penzijní společnosti a jejich fondy podle kritérií popsaných v kapitole Metodika.

Penzijní společnosti v České republice

Na českém trhu v roce 2022 působí celkem devět penzijních společností (PS), jejich výčet je uvedený níže.

Allianz penzijní společnost, a. s.

UNIQA penzijní společnost, a. s. (dříve AXA penzijní společnost)

Conseq penzijní společnost, a. s.

Česká spořitelna – penzijní společnost, a. s.

ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB

NN Penzijní společnost, a. s.

KB Penzijní společnost, a. s.

Generali penzijní společnost, a. s.

Rentea penzijní společnost, a.s.

5.1 Hodnocení penzijních společností

Počet aktivních účastníků

Celkem si v rámci III. pilíře důchodového systému spoří na penzi 4 430 061 účastníků. Počet účastníků v doplňkovém penzijním spoření (DPS) je 1 467 649 a v penzijním připojištění (PP) 2 962 412.

Tab. 4: Počet aktivních účastníků v DPS a PP

Penzijní společnost	Počet aktivních účastníků v DPS	Procentní podíl na trhu DPS (%)	Počet aktivních účastníků v PP	Procentní podíl na trhu PP (%)
Allianz PS	75 102	5,12	354 593	11,97
UNIQA PS	38 619	2,63	243 799	8,23
Conseq PS	84 477	5,76	68 099	2,30
ČS PS	450 885	30,72	517 070	17,45
ČSOB PS	235 679	16,06	420 099	14,18
NN PS	73 945	5,04	243 474	8,22
KB PS	189 606	12,92	330 774	11,17
Generali PS	301 356	20,53	784 504	26,48
Rentea PS	17 980	1,23	0	0,00
Celkem	1 467 649	100,00	2 962 412	100,00

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR (2022b), zpracováno autorkou

Největší podíl na českém trhu podle počtu účastníků má Generali PS se 301 356 účastníky v DPS (podíl na trhu 20,53 %) a 784 504 účastníky v PP (podíl na trhu 26,48 %). V DPS má největší podíl na trhu ČS PS s 450 855 účastníky, v PP pak Generali PS s 784 504. Naopak nejmenší počet účastníků má Rentea PS, která byla založena v roce 2021, je tak nejmladší penzijní společností na českém trhu.

Poměr účastníků v DPS a PP u jednotlivých penzijních společností zobrazuje obr. 4.

Obr. 4: Počet aktivních účastníků v DPS a PP

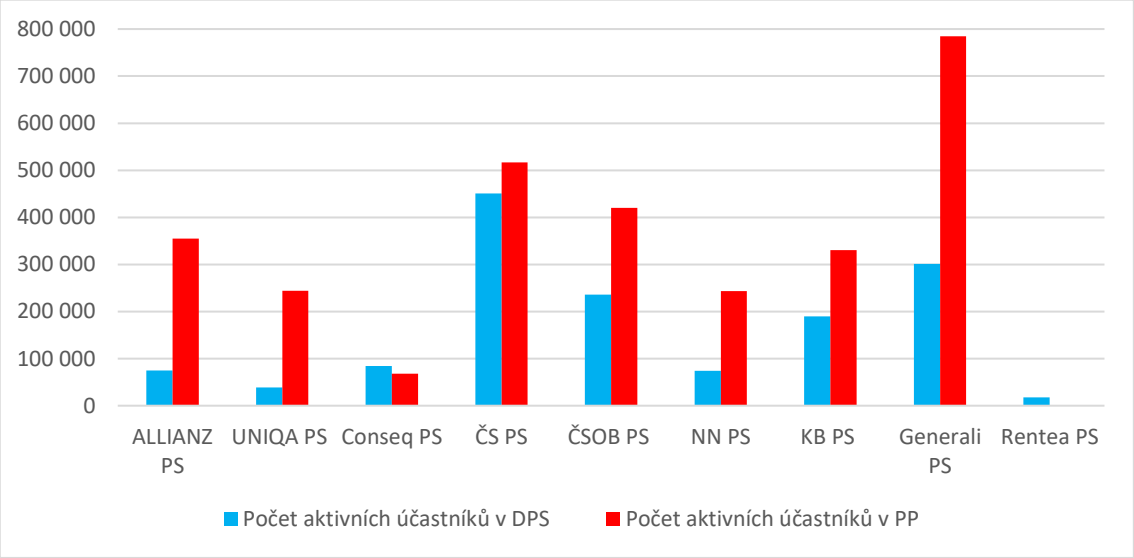

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR (2022b), zpracováno autorkou

Z grafu na obr. 4 je patrné, že převážná část klientů nevyužila přestup z transformovaných do účastnických fondů. Většina penzijních společnosti má větší podíl účastníků právě v transformovaných fondech. Rentea PS transformovaný fond již založit nemůže.

Objem příspěvků účastníků

Tab. 5: Objem příspěvků účastníků v DPS a PP v mil. Kč

Penzijní společnost	Objem příspěvků účastníků v DPS (mil. Kč)	Objem příspěvků účastníků v PP (mil. Kč)
Allianz PS	6 969,12	54 931,72
UNIQA PS	3 857,48	47 929,13
Conseq PS	7 889,01	8 743,08
ČS PS	30 794,00	81 043,00
ČSOB PS	14 054,00	55 117,00
NN PS	4 497,35	42 670,00
KB PS	12 486,00	58 806,00
Generali PS	19 599,12	116 548,00
Rentea PS	774,46	0,00
Celkem	100 920,54	465 787,93

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR (2022b), zpracováno autorkou

Penzijní společnosti mají ve své správě celkově 566,7 miliardy Kč. Největší objem příspěvků v doplňkovém penzijním spoření spravuje ČP PS (30 794 milionů Kč), v případě opomenutí Rentea PS, která funguje od roku 2021, má nejméně UNIQA PS. V penzijním připojištění spravuje největší objem Generali PS, a to ve výši 116 548 milionu Kč, to je také největší objem peněz v jednotlivých fondech celkově.

5.2 Hodnocení fondů

5.2.1 Účastnické fondy

Penzijní společnosti musí ze zákona nabízet v rámci účastnických fondů (ÚF) povinný konzervativní fond, další fondy a jejich portfolia jsou na uvážení penzijní společnosti. Některé společnosti jako ČSOB PS nabízejí vedle povinného konzervativního fondu dalších 4 fondy. Pro zjednodušení budeme srovnávat 3 fondy, které ve většině případů nabízí shodně všechny penzijní společnosti. Bude se jednat o povinný konzervativní fond, vyvážený fond a dynamický fond.

U UNIQA PS za dynamický fond považujeme akciový účastnický fond, u Conseq PS za vyvážený fond uvažujeme dluhopisový účastnický fond, za dynamický fond pak globální akciový účastnický fond. U NN PS je za dynamický fond považován růstový účastnický fond.

Zhodnocení jednotlivých fondů a datum vzniku je uveden v tab. 6.

Tab. 6: Nominální zhodnocení účastnický a transformovaných fondů v % p. a.

Penzijní společnost		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Datum vzniku fondu
ALLIANZ PS	PKF	1,44	1,31	1,22	-0,04	-1,63	0,3	2,24	1,2	-1,7	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	1,67	2,12	3,18	2,21	-0,72	-3,62	9,95	4,55	2,12	01.01.2013
	Dynamický ÚF	1,76	2,78	4,98	1,51	4,07	-6,86	15,77	7,56	10,68	01.01.2013
	TF	1,6	1,64	1,38	1,03	0,41	0,68	0,94	0,66	-	01.01.1995
UNIQA PS	PKF	0,49	2,67	0,59	0,02	-1,38	-0,84	1,2	0,64	-2,58	01.01.2013
	Dluhopisový ÚF	0,54	3,61	-0,23	0,43	-1,33	-0,91	1,38	1,65	-3,1	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	-	-	2,02	4,48	-0,1	-4,24	11,17	5,19	6,52	16.12.2014
	Akciový ÚF	-	-	-	-	-	-	-	14,41	24,46	19.05.2020
	TF	2,29	1,46	1,1	1,025	0,76	0,92	1,26	0,89	-	01.01.1995
CONSEQ PS	PKF	0,69	1,39	0,51	0,09	-0,9	-0,98	1,47	0,42	-0,25	01.01.2013
	Dluhopisový ÚF	3,4	5	0,6	1,61	-1,04	-0,09	4,84	1,23	2,02	01.01.2013
	Globální akciový ÚF	19,53	12,71	-0,08	10,81	9,96	-9,69	18,96	-3,92	23,4	01.01.2013
	TF	2,17	0,7	0,4	0,47	0,16	0,58	1,5	0,38	-	01.01.1995
ČS PS	PKF	0,44	1,34	0,5	-0,05	-0,62	0,19	2,59	1,02	-4,16	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	0,41	4,11	-0,23	5,17	3,7	-3,12	10,42	4,64	4,62	01.01.2013
	Dynamický ÚF	0,17	7,02	-1,04	7,42	8,2	-6,08	18,75	6,14	12,99	01.01.2013
	Etický ÚF	-	-	-	-	1	-1,56	6,15	3,9	-1,93	07.11.2017
	TF	1,3	1,42	0,85	0,68	0,51	0,51	1,69	1	-	01.01.1995
ČSOB PS	PKF	0,94	2,68	1,35	0	-0,94	-0,83	2,15	1,54	-4,23	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	0,7	3,77	3,55	3,11	2,63	-6,21	12,96	4,21	7,62	01.01.2013
	Dynamický ÚF	0,66	3,28	7,66	5,36	5,53	-10,09	25,31	6,51	22,4	01.01.2013
	Garantovaný ÚF	1,1	1,65	0,87	-0,47	-1,41	-1,23	1,72	1,14	-4,45	01.01.2013
	Pro penzi ÚF	-	-	-	-	-	-	-	0,64	3,38	01.08.2020
	TF	1,7	1,4	1,2	0,7	0,63	0,76	1	0,7	-	01.01.1995
NN PS	PKF	0,27	0,61	1,15	0,21	-1,93	-0,07	1,26	1,36	-3,76	01.01.2013
	Růstový ÚF	-	-	-11,53	9,35	14,04	-9,22	17,58	-2,2	21,65	20.03.2015
	Vyvážený ÚF	-	-	-0,5	2,44	-0,99	-4,42	9,12	2,79	2,5	04.11.2014
	TF	1,41	1,13	0,88	0,66	0,69	0,61	0,95	0,71	-	01.01.1995
KB PS	PKF	0,36	1,33	0,36	-0,15	-1,57	-0,83	1,49	0,77	-2,57	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	1,07	3,54	1,57	-0,84	2,9	-6,41	10,08	2,51	3,67	01.01.2013
	Dynamický ÚF	2,16	5,81	1,6	0,87	7,51	-9,51	16,42	3,42	12,91	01.01.2013
	Spořící ÚF	-	-	0,02	0,45	-1,39	-2,65	2,54	0,91	-4,71	01.09.2015
	Peněžní ÚF	-	-	-	-	-	-	-	0,27	0,73	05.12.2019
	TF	1,44	1,35	1,16	0,66	0,49	0,51	0,6	0,36	-	01.01.1995
Generali PS	PKF	2,46	0,87	0,97	-0,14	-0,3	-0,34	1,44	0,53	-3,44	01.01.2013
	Spořící ÚF	2,94	2,42	1,17	0,8	0	-1,35	3,45	0,86	-3,53	01.01.2013
	Vyvážený ÚF	3,6	2,45	0,54	3,48	4,1	-4,85	10,5	3,13	5,49	01.01.2013
	Dynamický ÚF	3,53	1,84	-0,32	6,36	8,2	-9,13	17,91	5,38	13,07	01.01.2013
	TF	2,1	1,7	1,4	0,94	0,84	1,1	1,75	1,31	-	01.01.1995
Rentea PS	PKF	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,63	27.05.2021
	Dluhopisový ÚF	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19	27.05.2021
	Akciový ÚF	-	-	-	-	-	-	-	-	6,79	27.05.2021

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR (2022c), zpracováno autorkou

Průměrné nominální zhodnocení

Pro příklad výpočtu podle vzorce (1) si zvolíme Allianz PS a její povinný konzervativní fond.

Nejdříve se jednotlivá zhodnocení převedou z procentního vyjádření na index tak, že se zhodnocení v daném roce vydělí 100 a přičte se 1.

Pro rok 2013 by to vypadalo následovně:

1,44 % = 0,0144 + 1 = 1,0144

Výpočet průměrného ročního nominálního zhodnocení:

$$\bar{x}_G = \sqrt[9]{1{,}0144 * 1{,}0131 * 0{,}9996 * 0{,}9837 * 1{,}003 * 1{,}0224 * 1{,}012 * 0{,}983}$$

$$\bar{x}_G = 1{,}00474$$

Vypočítaný index se zpět převede na procentní vyjádření:

$$\bar{x}_G = 0{,}474$$

Výsledky jednotlivých penzijních společností obsahuje tab. 7.

Tab. 7: Průměrné nominální zhodnocení v ÚF v % p. a.

Penzijní společnost	Povinný konzervativní fond	Vyvážený fond	Dynamický fond
Allianz PS	0,474	2,326	4,522
Uniqa PS	0,080	3,475	19,329
Conseq PS	0,268	1,933	8,531
ČS PS	0,123	3,237	5,717
ČSOB PS	1,223	3,480	6,931
NN PS	-0,113	1,488	4,935
KB PS	-0,098	1,927	4,335
Generali PS	0,216	3,088	4,946
Rentea PS	-0,630	0,190	6,790

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Nejmenšího průměrného nominálního zhodnocení dosahují povinné konzervativní fondy, naopak největšího dynamické fondy. Vyvážené fondy jsou jakýmsi kompromisem mezi těmito fondy.

V povinných konzervativních fondech má největší průměrné zhodnocení 1,223 % p. a. za 9 let ČSOB PS. Rentea PS za jeden rok činnosti fondu připsala záporné zhodnocení - 0,630 % p. a. Ve vyvážených fondech je na prvním místě opět ČSOB PS s průměrným zhodnocením 3,480 % p. a. V dynamických fondech vykazuje nejvyšší průměrné zhodnocení fondu UNIQA PS, fond je aktivní pouze dva roky a údaj je tedy oproti ostatním zkreslený. V dynamické fondu se v delším horizontu nejlépe daří Conseq PS, jež dosahuje průměrného zhodnocení 8,531 % p. a.

Reálné zhodnocení

V předchozím výpočtu se počítalo s nominálním zhodnocením, které neříká nic o tom, jestli fondy reálně zhodnocovaly peníze účastníků, či nikoliv. Reálné zhodnocení zohledňuje inflaci. Hodnoty inflace pro rok 2012 až 2021 jsou uvedeny v tab. 8.

Tab. 8: Míry inflace v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Míra inflace (%)	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8

Zdroj: Český statistický úřad (2022), zpracováno autorkou

Průměrné reálné zhodnocení

Pro příklad výpočtu podle vzorce (2) si zvolíme ČS PS a její dynamický fond.

Zhodnocení v jednotlivých letech se upraví o míru inflace v daném roce.

Pro rok 2014, kdy inflace podle Českého statistického úřadu činila 0,4 % a zhodnocení fondu bylo 7,02 % p. a., by to vypadalo následovně:

$$1 + i_r = \frac{1 + 0{,}0702}{1 + 0{,}004}$$

$$i_r = 0{,}066$$

Takto by se dopočítaly hodnoty pro všechny roky a pomocí vzorce (1) průměrné reálné zhodnocení. Výsledky jednotlivých fondů zobrazuje tab. 9.

Tab. 9: Průměrné reálné zhodnocení v % p. a.

Penzijní společnost	Povinný konzervativní fond	Vyvážený fond	Dynamický fond
Allianz PS	-1,404	0,414	2,569
Uniqa PS	-1,790	1,255	15,294
Conseq PS	-1,606	0,028	6,503
ČS PS	-1,747	1,308	3,741
ČSOB PS	-0,668	1,547	4,933
NN PS	-1,979	-0,689	2,683
KB PS	-1,965	0,023	2,386
Generali PS	-1,657	1,162	2,985
Rentea PS	-4,268	-3,478	2,881

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z tab. 9 je patrné, že povinným konzervativním fondům se nedaří překonávat inflaci. Vyvážené fondy jsou jenom kousek nad inflací, v případě NN PS a Rentea PS dokonce pod inflací. Dynamické fondy mají v některých letech sice vysoké záporné zhodnocení, která kompenzují vysokým zhodnocením v dalších letech.

Riziko fondů

Pro příklad výpočtu si zvolíme Generali PS a její dynamický fond.

Směrodatná odchylka by se spočítala následovně:

Pro výpočet je třeba si vypočítat průměrné zhodnocení pomocí aritmetického průměru.

$$\bar{x} = \frac{3{,}53 + 1{,}84 - 0{,}32 + 6{,}36 + 8{,}2 - 9{,}13 + 17{,}91 + 5{,}38 + 13{,}07}{9}$$

$$\bar{x} = 5{,}204$$

Podle vzorce (3) se vypočítá směrodatná odchylka:

$$s_x = \sqrt{\frac{(3{,}53 - 4{,}221)^{\,2} + \cdots + (13{,}07 - 5{,}204)^{\,2}}{9}}$$

$$s_x = 7{,}331$$

Podle vzorce (4) pak počítáme variační koeficient:

$$v_x = \frac{7{,}331}{5{,}204}$$

$$v_x = 1{,}409$$

Tab. 10: Riziko v ÚF

	Povinný konzervativní fond		Vyvážený fond		Dynamický fond	
Penzijní společnost	Směrodatná odchylka v %	Variační koeficient	Směrodatná odchylka v %	Variační koeficient	Směrodatná odchylka v %	Variační koeficient
Allianz PS	1,303	2,702	3,479	1,459	5,992	1,276
Uniqa PS	1,444	16,042	4,579	1,280	5,025	0,259
Conseq PS	0,829	3,058	1,981	1,015	10,719	1,181
ČS PS	1,749	12,595	3,660	1,108	7,062	1,186
ČSOB PS	1,585	1,283	4,830	1,344	10,125	1,368
NN PS	1,600	-15,995	3,907	2,500	11,307	2,172
KB PS	1,271	-14,127	4,101	2,040	7,056	1,542
Generali PS	1,553	6,816	3,830	1,212	7,331	1,409

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z tab. 10 lze vidět, že nejmenší riziko mají povinné konzervativní fondy, které taky dosahují nejmenšího zhodnocení. Směrodatná odchylka, tj. riziko fondu, se pohybuje v rozmezí 0,829 % až 1,6 %. Největšího rizika dosahuje povinný konzervativní fond ČS PS, nejmenšího Conseq PS.

Největší riziko mají naopak dynamické fondy, které nabízejí účastníkům největší zhodnocení za podstoupení většího rizika. Směrodatná odchylka se pohybuje od 5,025 % do 11,307 %. Největšího rizika dosahuje NN PS, naopak nejmenšího Uniqa PS, tento údaj lze vzhledem k datu vzniku fondu považovat za zkreslený.

Vyvážené fondy jsou s mírou podstupovaného rizika mezi povinnými konzervativními fondy a dynamickými fondy. Ukazatel pro míru rizika se v tomto případě pohybuje od 1,981 % do 4,579 %.

5.2.2 Transformované fondy

Výpočty pro transformované fondy (TF) jsou totožné jako v případě účastnických fondů.

Průměrné nominální zhodnocení

Tab. 11: Průměrné nominální zhodnocení v TF v % p. a.

Penzijní společnost	Transformovaný fond
Allianz PS	1,042
Uniqa PS	1,212
Conseq PS	0,793
ČS PS	0,994
ČSOB PS	1,011
NN PS	0,880
KB PS	0,820
Generali PS	1,392

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

U transformované fondy platí, že jejich zhodnocení musí být na konci kladné, proto se drží konzervativního investování a jejich průměrného zhodnocení se pohybuje kolem 1 % p. a. Největšího průměrného zhodnocení 1,392 % p. a. dosahuje Generali PS, nejmenšího pak Conseq PS s průměrným zhodnocením 0,793 % p. a.

Průměrné reálné zhodnocení

Tab. 12: Průměrné reálné zhodnocení v TF v % p. a.

Penzijní společnost	Transformovaný fond
Allianz PS	-0,618
Uniqa PS	-0,450
Conseq PS	-0,862
ČS PS	-0,664
ČSOB PS	-0,648
NN PS	-0,777
KB PS	-0,835
Generali PS	-0,273

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Transformované fondy sice zaručují nezáporné zhodnocení, ale není zde garance překonání inflace. Jak lze vidět z tab. 12, transformované fondy nepřekonávají inflaci a průměrné reálné zhodnocení je u všech penzijních společností záporné.

Riziko fondů

Tab. 13: Riziko v TF

Penzijní společnost	Směrodatná odchylka v %	Variační koeficient
Allianz PS	0,429	0,411
Uniqa PS	0,456	0,376
Conseq PS	0,640	0,805
ČS PS	0,410	0,412
ČSOB PS	0,365	0,361
NN PS	0,259	0,294
KB PS	0,399	0,485
Generali PS	0,407	0,292

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Jak již bylo zmíněno, ze zákona nemůžou transformované fondy připsat účastníkům záporné zhodnocení, což se odráží i na nízké rizikovosti fondů. Směrodatná odchylka se pohybuje v rozmezí 0,259 % až 0,640 %.

5.3 Očekávaná výnosnost fondu

Zhodnocení prostředků vložených účastníky je dáno především zvolenou investiční strategií a dobou spoření.

Modelový příklad

Na modelovém příkladu si ukážeme, jak se v čase mění výnosnost doplňkového penzijního spoření prostřednictvím výpočtu vnitřního výnosového procenta. Vývoj si namodelujeme pro měsíční vklad účastníka ve výši 300, 500 a 1 000 Kč. Délka spoření bude 40 let a předpokládáme, že se jedná o dynamický fond. Zdanění výnosů probíhá na konci spoření, a to podle zvolené výplaty dávek, proto jej nebudeme do modelového příkladu zahrnovat.

Průměrné roční zhodnocení doplňkového penzijní spoření v dynamických fondech, jejichž portfolio investuje převážně do akcií, se pohybuje od 2,386 % p. a. do 6,503 % p. a. Budeme tedy uvažovat zhodnocení 4,4 % p. a.

Výpočet je proveden v prostředí MS Excel. Vstupní údaje jsou uvedené v tab. 14.

Tab. 14: Vstupní údaje pro výpočet v MS Excel

Vstupní údaje	
Měsíční příspěvek účastníka	300 Kč, 500 Kč, 1 000 Kč
Měsíční státní příspěvek	90 Kč, 130 Kč, 230 Kč
Zhodnocení fondu	4,4 % p. a.
Počet let spoření	40 let

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Postup výpočtu jednotlivých sloupců v tab. 15 pro výpočet vnitřního výnosového procenta vypadá následovně:

Státní příspěvek

Ministerstvo financí poukazuje státní příspěvky na účet penzijní společnosti čtvrtletně. V případě měsíčního příspěvku účastníka ve výši 1 000 Kč činí státní příspěvek 230 Kč měsíčně, tedy 690 Kč čtvrtletně.

Měsíční zhodnocení

Měsíční zhodnocení představuje zhodnocení fondu, které odpovídá zůstatku na účtu účastníka v daném měsíci. Vypočítá se jako jedna dvanáctina zhodnocení fondu násobená zůstatkem účtu.

Připsané zhodnocení za rok

Účastnické fondy připisují zhodnocení vždy na konci roku, vypočte se jako suma dvanácti měsíců ze sloupce měsíční zhodnocení.

Zůstatek účtu

Zůstatek účtu představuje součet vkladů účastníka, státních příspěvků a připsaného zhodnocení.

Tab. 15: Výpočty v MS Excel pro částku 1 000 Kč

Měsíc	Příspěvek účastníka	Státní příspěvek	Měsíční zhodnocení	Připsaní zhodnocení za rok	Zůstatek účtu
1.	1 000		3,67		1 000
2.	1 000		7,33		2 000
3.	1 000	690	14,67		3 000
4.	1 000		14,67		4 000
5.	1 000		20,86		5 690
6.	1 000	690	24,53		6 690
7.	1 000		28,20		7 690
8.	1 000		34,39		9 380
9.	1 000	690	38,06		10 380
10.	1 000		41,73		11 380
11.	1 000		47,92		13 070
12.	1 000	690	51,59	323,95	14 070
13.	1 000		56,44		15 393,95
…	…	…	…	…	…
480.	1 000	690	5 523,20	65 952,93	1 506 327,63

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Tabulka pro výpočet vnitřního výnosového procenta je připravená. Pro jeho výpočet použijme nástroj citlivostní analýza v MS Excel, přesněji „Hledání řešení“, což zobrazuje obr. 5.

Obr. 5: Funkce Hledání řešení v MS Excel

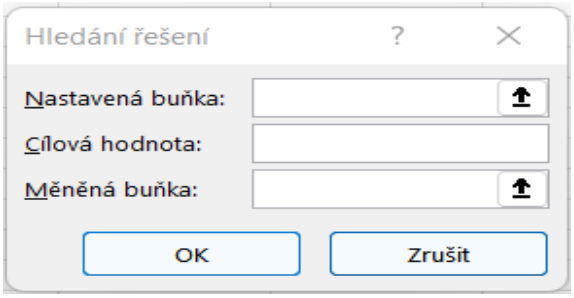

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Vnitřní výnosové procento najdeme pomocí porovnání dvou hodnot, a to cílové hodnoty spoření v doplňkovém penzijním spoření (tab. 15, sloupec zůstatek účtu), druhou hodnotu pak získáme pomocí vzorce (5). Vzorec zaneseme do MS Excel a dosadíme do pole „Nastavená buňka“, číslo ze sloupce zůstatek účtu do pole „Cílová hodnota“ a „Měněná buňka“ představuje zvolené zhodnocení. Tímto způsobem získáme vnitřní výnosové procento pro zvolené roky spoření. Vývoj vnitřního výnosového procenta v letech 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35 a 40 zobrazuje obr. 6. Konkrétního hodnoty jsou uvedeny v příloze A.

Obr. 6: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijního spoření

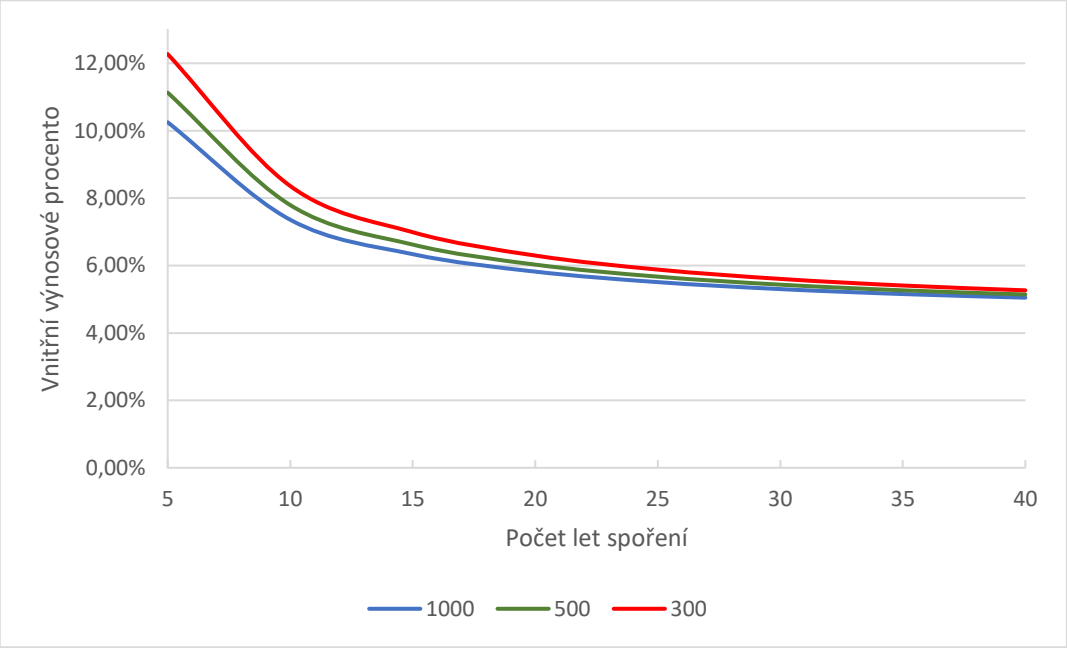

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z grafu na obr. 6 lze vidět, že se stoupající se měsíčním příspěvkem účastníka se vnitřní výnosové procento snižuje. Větší vliv na vnitřní výnosové procento má ovšem délka spoření. V prvních letech vnitřní výnosové procento prudce klesá, v desátém roce spoření nastává jistý zlom, od kterého začíná být pokles mírnější. V posledních letech spoření se vnitřní výnosové procento přibližuje ke zhodnocení fondu 4,4 % p. a. Nejvyššího zhodnocení tedy dosahujeme po krátkou dobu spoření. To je dáno také dalším faktorem v podobě státního příspěvku. V případě měsíčního vkladu 1 000 Kč máme v pátém roce naspořeno 77 716 Kč, při zhodnocení fondu 4,4 % p. a. je výnos 3 909 Kč a státní příspěvek činí 2 760 Kč za rok. Můžeme tedy konstatovat, že státní příspěvek je poměrný vysoký vůči výnosu. Zatímco v posledním roce máme naspořeno 1 506 328 Kč a výnos

je 65 953 Kč za rok, v tomto případě je už státní příspěvek ve stále stejné výši zanedbatelný.

Z toho vyplývá, že nejlepší varianta spoření je 300 Kč po dobu maximálně 10 let. Za tak krátkou dobou a s ukládám takovéto částky bychom naspořili pouhých 55 147 Kč, což není částka, která by nás zabezpečila na důchod. Lze tedy doporučit spořit větší částku po kratší dobu. To také naznačuje, že doplňkové penzijní spoření je vhodné pro občany středního věku. Pro mladé lidi by bylo výhodnější spořit pomocí jiného finančního nástroje, a to i z důvodu nízké likvidity peněz v doplňkovém penzijním spoření. Peníze sice můžeme v případě potřeby vybrat před dosažením potřebného věku, ale přijdeme tak o všechny výhody, které nabízí.

Využití daňového zvýhodnění

V předchozím modelovém příkladu není zohledněno daňové zvýhodnění, které je poskytováno účastníkovi doplňkového penzijní spoření. Účastník má každý rok nárok na odpočet od základu daně z příspěvků, které za rok přesahují 12 000 Kč **(**až do výše 24 000 Kč). Daňová úsporo přichází v úvahu od příspěvku účastníka ve výši 1 001 Kč. Nejvyšší možná daňová úspora je pro příspěvek účastníka ve výši 3 000 Kč měsíčně, tj. 36 000 Kč ročně.

Daňovou úsporu můžeme chápat jako částku, kterou můžeme opět investovat do doplňkového penzijní spoření a nemusíme využít vlastní peníze. Ukážeme si, jak se změní vnitřní výnosové procento, když tento parametr zohledníme.

Pro výpočet vnitřního výnosového procenta opět použijeme MS Excel, avšak s tím rozdílem, že kromě modelu, který jsme si vytvořili v předešlé kapitole, si namodelujeme ještě fiktivní spoření. V tomto případě už nepoužijeme vzorec (5), ale námi vytvořené fiktivní spoření, které budeme brát jako alternativu, kdybychom nezvolili doplňkové penzijním spoření. Vnitřní výnosové procento bude představovat takové zhodnocení, které by nám muselo fiktivní spoření nabídnout, abychom se dostali na stejnou částku jako při využití doplňkového penzijního spoření. Situaci si namodelujeme pro měsíční vklad 1 500 Kč, 2 000 Kč, 3 000 Kč. Délka spoření bude 40 let a zhodnocení opět 4,4 % p. a.

Tab. 16: Vstupní údaje pro výpočet v MS Excel – fiktivní spoření

Vstupní údaje	
Měsíční příspěvek účastníka	1 500 Kč, 2 000 Kč, 3 000 Kč
Míra zhodnocení	4,4 % p. a.
Počet let spoření	40 let

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Daňová úspora

Daňová úspora se v případě měsíčního vkladu 1 500 Kč vypočítá následovně:

Vklad účastníka za rok 1 500 × 12 = 18 000 Kč

Částka odečtená za rok 18 000 – 12 000 = 6 000 Kč

Daňová úspora 6 000 × 0,15 = 900 Kč

Postup výpočtu daňové úspory pro jinou výši příspěvku účastníka je stejný.

Tab. 17: Výše daňové úspory doplňkového penzijní spoření

Měsíční příspěvek účastníka	**Roční daňová úspora**
1 500 Kč	900 Kč
2 000 Kč	1 800 Kč
3 000 Kč	3 600 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Daňová úspora se do fiktivního spoření promítne v podobě nižšího vkladu právě o částku daňové úspory. V případě ukládání částky 1 500 Kč měsíčně činní daňová úspora 900 Kč ročně. Vklad v 16. měsíci bude pouze 600 Kč. Daňové přiznání je nutné odevzdat do 1. dubna následujícího roku, proto budeme uvažovat první daňovou úsporu 16. měsíc spoření a následně každý další šestnáctý měsíc.

Výpočet jednotlivých sloupců ve fiktivním spoření je stejný jako v modelovém příkladu doplňkového penzijní spoření, pouze neuvažujeme státní příspěvek, který není poskytován k jiném spoření s výjimkou stavebního spoření.

Tab. 18: Výpočty v MS Excel pro částku 1 500 Kč – fiktivní spoření

Měsíce	Vklad	Měsíční zhodnocení	Připsaní zhodnocení za rok	Zůstatek účtu
1.	1500	5,50		1500
2.	1500	11,00		3000
3.	1500	16,50		4500
4.	1500	22,00		6000
5.	1500	27,50		7500
6.	1500	33,00		9000
7.	1500	38,50		10500
8.	1500	44,00		12000
9.	1500	49,50		13500
10.	1500	55,00		15000
11.	1500	60,50		16500
12.	1500	66,00	429,00	18000
13.	1500	73,07		19929,00
14.	1500	78,57		21429,00
15.	1500	84,07		22929,00
16.	600	86,27		23529,00
…	…	…	…	…
480.	600	6 517,81	77 887,01	1 777 584,37

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Pro výpočet vnitřního výnosového procenta opět použijeme funkci Hledání řešení v MS Excel. Do pole „Nastavená buňka“ tentokrát zaneseme zůstatek účtu fiktivního spoření v daném roce. Do pole „Cílová hodnota“ vložíme zůstatek účtu z modelového příkladu doplňkového penzijního spoření, a nakonec do pole „Měněná buňka“ odkaz na námi zvolené zhodnocení. Vývoj vnitřního výnosového procenta po zohlednění daňové úspory zachycuje obr. 7. Konkrétní hodnoty vnitřního výnosového procenta jsou uvedeny v příloze B.

Obr. 7: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijní spoření s daňovou úsporou

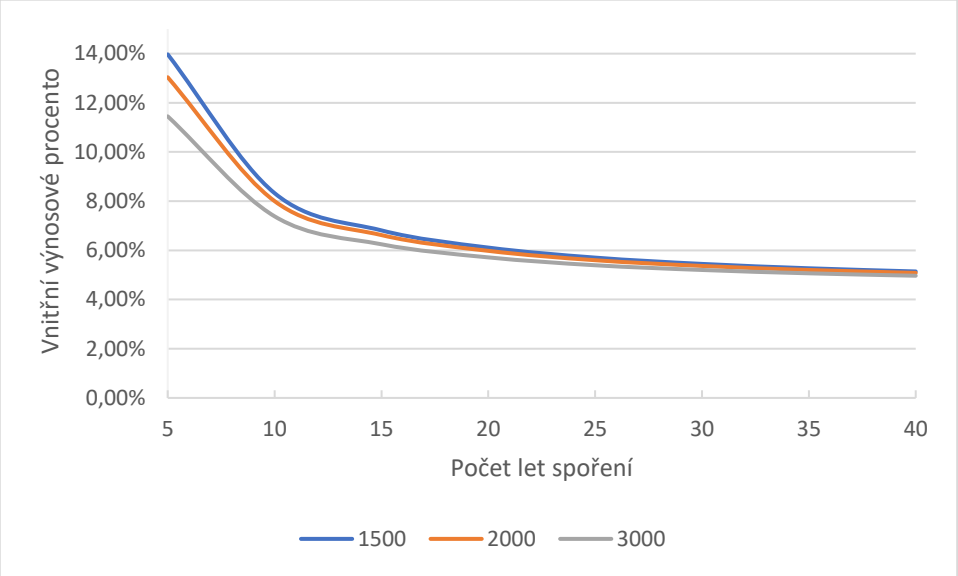

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z výsledků lze říct, že ani daňová úspora nezlepšila výnosnost spoření v dlouhodobém horizontu.

6 Alternativní způsoby zajištění se na stáří

Zmíněné doplňkové penzijní spoření není jediná možnost, jak si spořit peníze na stáří. Existuje celá řada finančních produktů, ve kterých si můžeme spořit nebo pomocí kterých si zajistit doplňkový příjem ve stáří. V dalších podkapitolách bude několik těchto produktů stručně představeno. Pro porovnání jsou uvedeny základní parametry těchto produktů v podobě státní podpory, poplatků a zdanění.

6.1 Stavební spoření

Stavební spoření vzniklo v roce 1993 schválením zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Tak jak ho známe dnes, lze vymezit jeho dvě fáze. Fáze spoření, kdy účastník ukládá vklady na účet stavební spořitelny, je mu poskytována státní podpora a vklady společně se státní podpornou jsou úročeny. Fáze úvěrová, která spočívá v poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na bytové potřeby (Asociace českých stavebních spořitelen, n.d.). Dále se budeme zabývat jen spořící fází.

Státní podpora

Hlavní motiv pro zřízení stavebního spoření u většiny účastníků je státní podpora. Výše státní podpory je závislá na vkladu účastníka a činí 10 % z uspořené částky v daném roce, maximálně však 2 000 Kč. Nejvyšší státní podporu lze tedy získat při ukládání 20 000 Kč ročně. Výše stání podpora se v jednotlivých letech měnila s klesajícím trendem. Tab. 18 ukazuje vývoj státní podpory a podmínek pro její poskytnutí od roku 1993.

Tab. 19: Vývoj podmínek stavebního spoření pro poskytnutí státní podpory

Období	**1993–2003**	**2004–2010**	**2011 a později**
Sazba státní podpory	25 %	15 %	10 %
Maximální základ	18 000 Kč	20 000 Kč	20 000 Kč
Maximální podpora ročně	4 500 Kč	3 000 Kč	2 000 Kč
Vázací lhůta	5 let	6 let	6 let
Státní podpora na více smluv	ne	ano	ano

Zdroj: Kielar,(n.d.), zpracováno autorkou

V souvislosti s podmínkami poskytnutí státní podpory je důležitým pojmem vázací lhůta, která představuje dobu, po kterou nemůže být nakládáno s vklady, aniž bychom přišli o státní podporu. Od roku 2011 je vázací lhůta nastavená na 6 let. Státní podpora na více smluv se zavedla od roku 2004, nicméně to neznamená, že bychom dostali na všechny smlouvy, v případě spoření částky pro maximální státní podporu 2 000 Kč, ke všem smlouvám dostaneme právě maximálně v součtu 2 000 Kč.

Poplatky

Stavební spořitelny mají poplatky za vedení účtu a vstupní poplatek, který je stanoven podle cílové částky (obvykle 1 % z cílové částky). Cílová částka spoření by tedy měla být nastavena s rozvahou, neměli bychom volit příliš nízkou, abychom následně nepřespořili, ale ani vysokou z důvodů vstupních poplatků. V oblibě stavebních spořitelen jsou ale různé akce, které vstupní poplatky snižují (Syrový & Tyl, 2021).

Zdanění

Od roku 2011 jsou připisované úroky zdaňovány sazbou 15 % (Ministerstvo financí České republiky, 2010).

6.2 Životní pojištění

Některé životní pojištění nabízejí vedle zajištění rizik zároveň investování a spoření, takovéto pojištění se nazývá rezervotvorné. Existují v zásadě dva typy, a to investiční životní pojištění a kapitálové životní pojištění. Hlavní rozdíl spočívá v garanci vyplacené částky. Zatímco v kapitálovém životním pojištění je garantována velikost částky, která bude vyplacena, a investiční strategii volí pojišťovna, u investičního pojištění je tomu přesně naopak, neboť investiční strategii si volí sám pojistník.

Státní podpora

I v případě tohoto produktu je ze strany státu poskytnuta státní podpora, a to v podobě daňových odpočtů. Nejvyšší možné daňové snížení základu daně je 24 000 Kč ročně, a to v případě splnění určitých podmínek. Pojištění musí být sjednáno do věku minimálně 60 let a alespoň na dobu 60 měsíců, výplata důchodu nebo jednorázového plnění nastane až na konci pojištění, nikoliv v jeho průběhu. Při předčasném ukončení pojištění se musí zpětně dodanit všechny částky, o které se v posledních 10 letech snížil základ daně (Mečířová, 2022). Další výhodou jsou příspěvky zaměstnavatele, které jsou pro

zaměstnavatele do 50 000 Kč ročně daňově uznatelným nákladem a nepodléhají platbám sociálního a zdravotního pojištění.

Poplatky

Poplatky u rezervotvorného životního pojištění jsou dvojího typu – na úrovni fondů a pojištění. Náklady na úrovni pojištění nalezneme u jednotlivých pojišťoven v sazebníku.

Zdanění

Daň ze výnosů činní 15 %, pojišťovna spočítá celkovou částku k vyplacení, odečte zaplacené pojistné a rozdíl zdaní (Syrový & Tyl, 2021).

6.3 Podílové fondy

Podílové fondy jsou kolektivní formou investování, kdy fondy shromažďují peníze od investorů a následně je investují do cenných papírů podle statutu fondu. Princip fungování byl rozebrán již v kapitole 3. Základní dělení fondů je na peněžního trhu, dluhopisové a akciové. Fondy peněžního trhu investují do krátkodobých a relativně bezpečných dluhopisů, okrajově pak do spořících účtů nebo termínovaných vkladů. Dluhopisové fondy investují do dluhopisů. Akciové fondy nakupují akcie akciových společností a jedná se o jeden z nejvíce rizikových druhů podílových fondů. Z pohledu možného zhodnocení může hodnota akciového podílového fondu nejrychleji růst (Janda, 2012).

Státní podpora

V případě podílových fondů není poskytována žádná státní podpora.

Poplatky

U podílových fondů najdeme poplatky v podobě vstupního poplatku, jedná se o procento z investované částky, dále pak správcovské a obhospodařovací poplatky. Správcovský poplatek je odměna pro správce a udává se v procentech ze spravované částky. Kromě toho mají podílové fondy i další náklady, ukazatel celkové průběžné nákladovosti je označovaný TER – Total Expense Ration. V České republice se pohybují správcovské poplatky kolem 2 % p. a. a celkové průběžné poplatky na úrovni 3,5 % p. a. (Syrový & Tyl, 2021).

Zdanění

Ke zdanění výnosů dochází pouze v případě, že k prodeji podílových listů dojde do 3 let od jejich koupě a zároveň objem prodeje je větší než 100 000 Kč. Do tohoto limitu nejsou zdaňovány výnosy ani za předpokladu, že k prodeji dojde do 3 let (Kučera, 2021).

6.4 Nemovitosti

Další variantou spoření na stáří může být nákup nemovitosti za účelem pronájmu, ale i dalšího prodeje. Investice do nemovitosti je považována za velmi bezpečnou a konzervativní.

Při koupi nemovitosti a následným prodeji je třeba zohlednit administrativní náklady převodu na nového majitele, v případě najmutí realitní kanceláře pak provizi. Podstupuje se také riziko nenalezení zájemce, tím i vázání prostředků v nemovitosti. Druhá varianta pronájmu má také riziko nenalezení nájemníka, je navíc třeba počítat s určitou mírou fluktuace nájemníků a náklady spojné s údržbou a opravy.

Výnosy (ať už z prodeje nebo pronájmu) jsou individuální a závisí na typu nemovitosti.

Zdanění

Příjmy z pronájmu jsou po odečtení nákladů na jejich dosažení a udržení zdaňovány sazbou 15 %, místo skutečných nákladů lze také využít paušální výši 30 % příjmů.

6.5 Drahé kovy

V posledních letech je populární také investice do drahých kovů, kam lze zařadit zlato, stříbro, platina a palladium. Největší část investic do drahých kovů tvoří zlato, které je považováno za jednu z nejbezpečnější, vysoce likvidní a spolehlivou investicí. Investici lze provést buď formou nákupu fyzického zlata nebo pomocí opcí, podílových fondů, zlatých ETF nebo koupí akcií těžebních společností (Verma & Sharma, 2014).

Zdanění

Investiční zlato je osvobozeno od daně z přidané hodnoty a v případě fyzických osob i od daně z příjmu. Častím prodejem se však může jednat o podnikání. V takovém případě se na prodej nevztahuje daň z příjmu pouze v případech, kdy bylo zlato zahrnuto do obchodního majetku déle než 5 let (Česká mincovna, n. d.).

Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit doplňkové penzijní spoření v rámci III. pilíře důchodového systému České republiky jakožto doplňkového příjmu občanů ve stáří. Fondy penzijních společností byly analyzovány podle průměrného zhodnocení a následně porovnány po zohlednění inflace. Transformované fondy v rámci penzijní připojištění sjednatelné do konce roku 2013 nabízejí sice garanci nezáporného zhodnocení, ale dlouhodobě se jim nedaří překonávat inflaci. Jejich nástupce, doplňkové penzijní spoření, je variabilnější a účastníci si můžou vybrat z více než jednoho fondu. Povinné konzervativní fondy podobě jako transformovaní fondy investují velmi konzervativně a nenabízejí atraktivní zhodnocení, dynamické fondy se naproti tomu můžou pyšnit vysokým zhodnocením, které s sebou nese vyšší riziko. Největší benefit doplňkové penzijní spoření a také motivace účastníků si začít spořit je státní podpora v podobě daňového zvýhodnění a státního příspěvku. Jeho další výhodu lze najít v podobě možného příspěvku zaměstnavatele, pro kterého jsou příspěvky daňově uznatelným nákladem a nepodléhají platbám sociálního a zdravotního pojištěním, jedná se tak o výhodný zaměstnanecký benefit.

Mezi nejsilnější penzijní společnosti podle počtu účastníků a objemu spravovaných prostředků můžeme řadit Generali PS, ČS PS a ČSOB PS. V povinném konzervativním fondu dosahuje největšího průměrného zhodnocení ČSOB PS, která také dosahuje největšího zhodnocení ve vyváženém fondu. V dynamické fondu se nejlépe v delším horizontu daří Conseq PS.

Po výpočtu očekávané výnosnosti doplňkového penzijní spoření prostřednictvím vnitřního výnosového procenta lze konstatovat, že výnosnost v delším horizontu rapidně klesá, a to i v případě zohlednění státního příspěvku a daňové úspory. Lze tedy doporučit spořit kratší dobu s větším příspěvkem. To také naznačuje, že doplňkové penzijní spoření je vhodné pro občany středního věku. Pro mladé lidi by bylo výhodnější spořit pomocí jiného finančního nástroje, a to i z důvodu nízké likvidity peněz v doplňkovém penzijním spoření. Peníze sice můžeme v případě potřeby vybrat před dosažením potřebného věku, ale přijdeme tak o všechny výhody, které nabízí.

Na závěr je třeba zmínit, že zajištění na důchodový věk, bude stále více na samotných občanech a nelze se spoléhat pouze na důchod z I. pilíře. Z tohoto důvodu je třeba se co

nejdříve aktivně zajímat o doplňkový příjem, který může být v dnešní době realizovaný mnoha způsoby – například doplňkovým penzijním spořením, stavebním spořením, ale také investičními nástroji v podobě životního pojištění, podílových fondů či investicemi do drahých kovů nebo nemovitostí.

Seznam použitých zkratek

DPS	doplňkové penzijní spoření
PP	penzijní připojištění
PS	penzijní společnost
TF	transformovaný fond
ÚF	účastnický fond

Seznam použitých zdrojů

Asociace českých stavebních spořitelen (n.d.). *Jak funguje? Dostupné 31. 3. 2022 z https://www.acss.cz/cz/o-stavebnim-sporeni/jak-funguje/*

Asociace penzijních společností ČR (2021). *Zhodnocení prostředků účastníků penzijního připojištění v penzijních (1995 až 2012) a transformovaných (od 2013) fondech v %.* Dostupné 30. 3. 2022 z https://www.apscr.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zhodnocen%C3%AD-PF_TF-1.pdf

Asociace penzijních společností ČR (2022a). *Doplňkové penzijní spoření.* Dostupné 11.1.2022 z https://www.apscr.cz/doplnkove-penzijni-sporeni/

Asociace penzijních společností ČR (2022b). *Čtvrtletní výsledky - 2021.* Dostupné 30. 3. 2022 z https://www.apscr.cz/ctvrtletni-vysledky-2021/

Asociace penzijních společností ČR (2022c). *ZHODNOCENÍ – ÚČASTNICKÉ FONDY.* Dostupné 30. 3. 2022 z https://www.apscr.cz/wp-content/uploads/2022/03/Zhod-UF-2021.pdf

Bezděk, V. (2000). *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy).* Invenio.nusl.cz. https://invenio.nusl.cz/record/123897/files/nusl-123897_1.pdf

Cipra, T. (2015). *Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou.* Praha: Ekopress.

Česká mincovna (n. d.). *Proč investovat do zlata?* Dostupné 20. 4. 2022 z https://ceskamincovna.cz/proc-investovat-do-zlata-2298/

Česká správa sociálního zabezpečení (2004). *80 let sociálního pojištění.* Dostupné z https://www.cssz.cz/documents/20143/99569/2004_publikace_80letSP.pdf/af9016aa-c859-9592-8621-b35e125d7e61

Česká správa sociálního zabezpečení (n.d.). *Starobní důchod podrobně.* Dostupné 25. 4. 2022 z https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod-podrobne

Český statistický úřad (2020). *Věková struktura k 31. 12. 2020.* Dostupné 20. 4. 2022 z https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/index.html?lang=cz

Český statistický úřad (2021). *Graf – Průměrná výše starobního důchodu v České republice.* Dostupné 30. 3. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/graf-prumerna-vyse-starobniho-duchodu-v-ceske-republice

Český statistický úřad (2022). *Inflace – druhy, definice, tabulky.* Dostupné 13.1.2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Duková, I., Duka, M., & Kohoutová, I. (2013). *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost.* Praha: Grada.

Hindls, R., Arltová, M., Hronová, S., Malá, I., Marek, L., Pecáková, I., & Řezanková, H. (2018). *Statistika v ekonomii.* [Průhonice]: Professional Publishing.

Holub, M. (2008). *Historie vývoje sociálního a zdravotního pojištění na našem území.* FÓRUM sociální politiky, 2008(3), 26-27. https://www.vupsv.cz/download/forum-socialni-politiky-3-2008/?wpdmdl=2339&refresh=62445dcba5c431648647627

Janda, J. (2012). *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života.* Praha: Grada.

Kaše, M. (2021). *Vybrané aspekty důchodové reformy v České republice*. Praha: Grada.

Kielar, P. (n.d.). *Státní podpora – historie vývoje podmínek*. Stavebky.cz Dostupné z https://www.stavebky.cz/statni-podpora-historie-vyvoje-podminek/

Komise pro spravedlivé důchody (n.d.). *Základní informace o III. pilíři – Shrnutí.* Dostupné z http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2019/07/Treti_pilir__uvodni_pilir_-_podklady.pdf

Kučera, P. (2021). *Prodali jste akcie nebo podílové listy. Co teď s daněmi.* Peníze.cz. Dostupné z https://www.penize.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob/425326-jak-zdanit-prijmy-z-prodeje-akcii-a-podilovych-listu-investice-a-danove-priznani

Loužek, M. (2014). *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum.

Málek, P., Oškrdalová, G., & Valouch, P. (2010). *Osobní finance.* Brno: Masarykova univerzita.

Mečířová, L. (2022). *Jak uplatnit odpočet životního pojištění v daních.* Finance.cz. Dostupné z https://www.finance.cz/531168-danovy-odpocet-zivotniho-pojisteni/

Ministerstvo financí České republiky (2010). *Informace MF k novým podmínkám stavebního spoření – rok 2011.* Dostupné z https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2010/informace-k-novym-podminkam-stavebniho-9513

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2020). *Důchodové pojištění.* Dostupné 25. 4. 2022 z https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2022). *Sociální pojištění v roce 2022.* Dostupné 25. 4. 2022 z https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni

NN (n.d.). *Danění výplat dávek z PP a DPS.* Dostupné 14. 1. 2022 z https://www.nn.cz/poradna/penzijni-produkty-dane/daneni-vyplat-davek-z-pp-dps.html

Pečinková, P. (2021). *Penzijní fondy vydělávají, viru navzdory. Lidem se vyplatila ochota riskovat.* Lidovky.cz. https://www.lidovky.cz/byznys/penzijni-fondy-vydelavaji-viru-navzdory-lidem-se-vyplatila-ochota-trochu-riskovat.A210122_223251_moje-penize_lihav

Potůček, M. (2018). *České důchody.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Syrový, P. (2012). *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě.* Praha: Grada.

Syrový, P., & Tyl, T. (2021). *Osobní finance: řízení financí pro každého* (4. aktualizované vydání. vyd.). Praha: Grada Publishing.

Verma, S., & Sharma, M. (2014). A Study of the Factors Affecting Gold as an Investment Option [Online]. *International Journal of Business Insights*, 8(1), 18-24. Retrieved from https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&an=114493835&scope=site

Vostatek, J. (2016). *Penzijní teorie a politika.* V Praze: C.H. Beck.

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Seznam obrázků

Obr. 1: Průměrná výše starobního důchodu v České republice 12

Obr. 2: Věková struktura k 31. 12. 2020 České republiky 13

Obr. 3: Schéma investování do fondu 21

Obr. 4: Počet aktivních účastníků v DPS a PP 29

Obr. 5: Funkce Hledání řešení v MS Excel 39

Obr. 6: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijního spoření 40

Obr. 7: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijní spoření s daňovou úsporou . 44

Seznam tabulek

Tab. 1: Státní příspěvek 17

Tab. 2: Zdanění dávek z doplňkového penzijní spoření 19

Tab. 3: Nákladovost fondů 23

Tab. 4: Počet aktivních účastníků v DPS a PP 28

Tab. 5: Objem příspěvků účastníků v DPS a PP v mil. Kč 29

Tab. 6: Nominální zhodnocení účastnický a transformovaných fondů v % p. a. 31

Tab. 7: Průměrné nominální zhodnocení v ÚF v % p. a. 32

Tab. 8: Míry inflace v % 33

Tab. 9: Průměrné reálné zhodnocení v % p. a. 34

Tab. 10: Riziko v ÚF 35

Tab. 11: Průměrné nominální zhodnocení v TF v % p. a. 36

Tab. 12: Průměrné reálné zhodnocení v TF v % p. a. 36

Tab. 13: Riziko v TF 37

Tab. 14: Vstupní údaje pro výpočet v MS Excel 38

Tab. 15: Výpočty v MS Excel pro částku 1 000 Kč 39

Tab. 16: Vstupní údaje pro výpočet v MS Excel – fiktivní spoření 42

Tab. 17: Výše daňové úspory doplňkového penzijní spoření 42

Tab. 18: Výpočty v MS Excel pro částku 1 500 Kč – fiktivní spoření 43

Tab. 19: Vývoj podmínek stavebního spoření pro poskytnutí státní podpory 45

Seznam příloh

Příloha A: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijní spoření

Příloha B: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijní spoření s využitím daňové úspory

Příloha A: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijního spoření

Počet let spoření	Měsíční příspěvek účastníka (Kč)		
	300	500	1000
5	12,27 %	11,13 %	10,25 %
10	8,36 %	7,79 %	7,36 %
15	6,99 %	6,62 %	6,34 %
20	6,30 %	6,03 %	5,82 %
25	5,88 %	5,67 %	5,51 %
30	5,60 %	5,43 %	5,30 %
35	5,41 %	5,26 %	5,15 %
40	5,26 %	5,14 %	5,05 %

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Příloha B: Vnitřní výnosové procento doplňkového penzijní spoření s využitím daňové úspory

Počet let spoření	Měsíční příspěvek účastníka (Kč)		
	1500	2000	3000
5	13,97 %	13,04 %	11,45 %
10	8,33 %	8,00 %	7,38 %
15	6,81 %	6,62 %	6,25 %
20	6,11 %	5,98 %	5,72 %
25	5,70 %	5,60 %	5,40 %
30	5,45 %	5,37 %	5,20 %
35	5,27 %	5,20 %	5,07 %
40	5,14 %	5,08 %	4,97 %

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Abstrakt

Sedláková, S. (2022). *Doplňkové penzijní spoření* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: doplňkové penzijní spoření, důchodový systém, vnitřní výnosové procento, zhodnocení fondu

Předložená bakalářská práce je zaměřena na doplňkové penzijní spoření a analyzuje jeho výhodnost jako jednu z možností dalšího příjmu v důchodovém věku.

Teoretická část práce se zabývá historií důchodového systému v České republice a jeho současným stavem. Samostatná kapitola je věnovaná doplňkovému penzijnímu spoření v rámci třetího pilíře důchodového systému a jeho charakteristikám.

Praktická část analyzuje penzijní společnosti a jejich nabízené fondy. Nejprve se zaměřuje na průměrné zhodnocení, kterého fondy dosahují, a to i se srovnáním po zohlednění inflace. Dále je vypočítáno riziko jednotlivých fondů, které úzce souvisí se zvolenou investiční strategií. K vyhodnocení očekávané výnosnosti doplňkového penzijní spoření v modelovém příkladu je použito vnitřní výnosové procento. Pro srovnání jsou uvedeny další alternativní možnosti pro spoření na důchod.

Abstract

Sedláková, S. (2022). *Supplementary pension savings* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: supplementary pension savings, pension system, internal rate of return, fund appreciation

Submitted bachelor's work is focused on supplementary pension savings and analyses it's benefits as one of the incomes of retirement age.

Theoretical part of this work concerns about history of pension system in Czech Republic. This single chapter is devoted to supplementary pension savings within the scope of third pillar of the pension system and its characteristics

Practical part analyses pension corporations and their offerings for funds. For the beginning it focuses on average assessment, which pension fonds reach in comparison after evaluating inflation. Further risk of individual fond, which narrowly coresponds with chosen investment strategy is being calculated. For evaluation of expected profits of the supplementary pension savings in model equation we use internal rate of return. I also stated alternative options of pension savings for comparison.